

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hovioikeuslakia, hallinto-oikeuslakia, merilakia, ryhmäkannelakia, poronhoitolakia, poronhoitajien sijaisapukokeilusta annettua lakia, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annettua lakia, eurooppalaisesta todisteiden luovuttamis määräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annettua lakia, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annettua lakia.

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus siten, että muutosten jälkeen Suomessa olisi viisi hovioikeutta ja kuusi hallinto-oikeutta. Uudistuksella vähennettäisiin hovioikeuksien

määrää yhdellä ja hallinto-oikeuksien määrää kahdella. Uudistuksella yhdistettäisiin Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet ja Kouvolan ja Kuopion sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet. Itä-Suomen hovioikeus ja Kuopion hallinto-oikeus sijoitettaisiin Kuopioon ja Oulun hallinto-oikeus Ouluun. Hovi- ja hallinto-oikeuslakeihin tehtäisiin uudistuksen edellyttämät muutokset.

Muihin edellä mainittuihin lakeihin tehtäisiin rakenneuudistuksen edellyttämistä tuomiopiirimuutoksista johtuvat korjaukset niihin pykäliin, joissa säädetään alioikeuksien ja syyttäväviranomaisten alueellisesta toimivalasta hovioikeuspiireittäin. Lisäksi valitukset poronhoitolaissa tarkoitetuista Paliskuntain yhdistyksen päätöksistä sekä poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain mukaiset asiat käsiteltäisiin yhdistymisen seurauksena Oulun hallinto-oikeudessa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
1.1 Tuomioistuinlaitoksen kehittyminen.....	4
Hovioikeudet.....	4
Hallinto-oikeudet.....	4
1.2 Rakenteelliset muutostarpeet.....	5
2 NYKYTILA.....	6
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
Yleistä.....	6
Tuomioistuinten toimintaympäristö.....	7
Asiamäärien ja keskimääräisten käsittelyaikojen kehitys.....	8
Henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus.....	8
Väestökehitys nykyisten tuomioistuinten tuomiopiireissä.....	9
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä Pohjoismaiden lainsäädäntö.....	9
Yleistä tuomioistuinrakenteista.....	9
Ruotsi.....	10
<i>Yleiset tuomioistuimet</i>	10
<i>Hallintotuomioistuimet</i>	11
Norja.....	13
Tanska.....	14
Yhteenveto.....	16
2.3 Nykytilan arviointi.....	17
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	19
3.1 Tavoitteet.....	19
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja tuomioistuinten sijainti.....	19
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	20
Hovioikeudet.....	20
Hallinto-oikeudet.....	21
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	22
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	22
4.2 Vaikutukset henkilöstöön ja viranomaisten toimintaan.....	23
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	23
5 ASIAN VALMISTELU.....	24
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	25
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	26
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	26
1.1 Hovioikeuslaki.....	26
1.2 Hallinto-oikeuslaki.....	26
1.3 Merilaki.....	26
1.4 Ryhmäkannelaki.....	26
1.5 Poronhoitolaki.....	27
1.6 Laki poronhoitajien sijaisapukokeilusta.....	27
1.7 Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.....	27
1.8 Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön	

alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta	28
1.9 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä	28
1.10 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä.....	28
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	28
3 VOIMAANTULO JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	29
4 SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	31
LAKIEHDOTUKSET	32
1. Laki_hovioikeuslain muuttamisesta	32
2. Laki_hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	33
3. Laki_merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta	35
4. Laki_ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta	36
5. Laki_poronhoitolain muuttamisesta	37
6. Laki_poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	38
7. Laki_omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta	39
8. Laki_eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta	41
9. Laki_rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta	43
10. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 8 §:n muuttamisesta.....	44
LIITE	45
RINNAKKAISTEKSTIT	45
1. Laki hovioikeuslain muuttamisesta	45
2. Laki hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	47
3. Laki_merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta	49
4. Laki_ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta	51
5. Laki poronhoitolain muuttamisesta	52
6. Laki_poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	54
7. Laki_omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta	55
8. Laki_eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta	58
9. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta	61
10. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 8 §:n muuttamisesta.....	63

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto**1.1 Tuomioistuinlaitoksen kehittyminen**

Hovioikeudet

Oikeudenkäyttö oli Ruotsi-Suomessa 1600-luvulle saakka vielä heikosti järjestettyä. Alimpana asteena riita- ja rikosasioita käsiteltiin maaseudulla käräjillä ja kaupungeissa raadeissa. Ylimpänä tuomiovallan käyttäjänä toimi kuningas, jonka puoleen vuosisatojen saatossa syntyneen käsityksen mukaisesti jokaisella oli viime kädessä oikeus käännyä. Oikeudenhoidon kehittyessä perustettiin muutoksenhakuasteeksi vuonna 1614 Tukholmaan kuninkaallinen Hovioikeus eli Svean hovioikeus.

Ruotsin valtakunnan itäisten osien oikeudenhoidon helpottamiseksi kuningas Kustaa II Adolf perusti vuonna 1623 Turun hovioikeuden. Kuningas Kustaa III perusti Vaasan hovioikeuden vuonna 1776. Vaikka tuomioistuinjärjestelmä oli tuossa vaiheessa kaksiportainen, kuningas käytti edelleen ylintä tuomiovaltaa.

Vuonna 1789 Ruotsiin perustettiin korkein oikeus käyttämään ylintä tuomiovaltaa. Autonomian ajalla 1809–1917 Suomen suuri-ruhtinaskunnassa ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käytti senaatin oikeusosasto.

Jo Vaasan hovioikeutta perustettaessa nousi esille kysymys ylemmän asteen oikeudenhoidon järjestämisestä Viipurin läänissä. Kolmas hovioikeus, Viipurin hovioikeus, perustettiin kuitenkin vasta 1839 Viipuriin. Sodan sytyttyä 1939 hovioikeus joutui lähtemään evakkoon ja toimi ensin Heinolassa siirtyen elokuussa 1940 Kuopioon. Hovioikeuden nimi muutettiin vuonna 1945 Itä-Suomen hovioikeudeksi.

Suomen itsenäistyttyä 1917 perustettiin vuonna 1918 ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käyttämään korkein oikeus.

Itsenäisyyden aikana perustettiin vuonna 1952 Helsingin hovioikeus. Hovioikeuksien asemäärät nousivat merkittävästi 1970-luvun loppuun mennessä. Ruuhkien purkamiseksi perustettiin kaksi uutta hovioikeutta: vuonna

1978 Kouvolan hovioikeus ja 1979 Rovaniemen hovioikeus.

Tuomioistuintoiminnan painopistealuetta on viime vuosina pyritty siirtämään ensi asteen tuomioistuihin vahvistamalla käräjäoikeuksia. Vuoden 2010 alusta tuli voimaan käräjäoikeusuudistus, jossa käräjäoikeuksien lukumäärää vähennettiin 51:stä nykyiseen 27 alioikeuteen.

Hallinto-oikeudet

Ruotsi-Suomessa yleiset lainkäyttöasiat ja hallintoasiat eroteltiin, mutta hallinnollisen lainkäytön ja muun hallintotoiminnan välillä ei ollut selkeää eroa. Ensimmäinen hallintotuomioistuin perustettiin kuitenkin jo 1600-luvulla, kun kamarioikeus erotettiin valtiontalouden valvojana toimineesta kamarikollegiosta käsittelemään tiettyjä lainkäyttöasioita. Yleisinä hallintoviranomaisina toimivat 1600-luvun puolivälistä lähtien maaherrojen johtamat lääninhallitukset, jotka muodostuivat myös yleisiksi hallintolainkäyttöviranomaisiksi. Hallintoviranomaisen päätöksiin haettiin muutosta ylemmältä hallintoviranomaiselta, jolla oli myös valta valvoa alempien viranomaisten ratkaisutoiminnan lainmukaisuutta.

Autonomian aikana 1809–1917 ylimpänä hallintoviranomaisena ja myös korkeimpana tuomioistuimena toimi senaatti, jonka talousosastolla oli yleinen toimivalta hallinto- ja hallitusasioissa oikeusosaston käsitellessä riita- ja rikosasioita. Vähitellen alettiin kuitenkin vaatia, että hallinto-oikeudelliset valitusasiat on ainakin ylemmässä asteessa ratkaistava riippumattomassa hallintotuomioistuimessa. Vuonna 1918, samaan aikaan korkeimman oikeuden kanssa, perustettiin korkein hallinto-oikeus hoitamaan niitä ylimmän asteen lainkäyttötehtäviä, joita aikaisemmin oli hoitanut senaatin talousosasto.

Myös alemmanasteista hallintolainkäyttöä ryhdyttiin kehittämään tavoitteena riippumaton lainkäyttöorganisaatio, vaikka hallinnon sisäinen muutoksenhakujärjestelmä edelleen säilyi. Käytännössä valitukset ohjautuivat pääasiassa lääninhallituksiin, joihin muodostettiin vuonna 1955 kollegiset läänioikeudet

käyttämään lääninhallitusten lainkäyttövaltaa. Lääninoikeuksien asema muodostui vähitellen itsenäisemmäksi ja lääninoikeuden puheenjohtaja ja jäsenet hoitivat yleensä vain lääninoikeuden toimintaan liittyviä tehtäviä, vaikka olivatkin lääninhallituksen virkamiehiä.

Vuonna 1989 lääninoikeudet irrotettiin hallinnollisesti lääninhallituksista ja niistä muodostui itsenäisiä tuomioistuimia. Näin siirryttiin selkeästi kaksiasteiseen hallintotuomioistuinjärjestelmään. Lääninoikeuksien asema vahvistui vuonna 1996, kun uuden hallintolainkäyttölain myötä yleiseksi valitustieksi valtioneuvoston alaiseen organisaatioon kuuluvan viranomaisen päätöksestä säädettiin lääninoikeus. Myös lääninoikeuslakia muutettiin 1.9.1996 lukien siten, että lääninoikeuksille muodostettiin yhteisiä tuomiopiirejä tehtävien asianmukaisen ja joutuisan hoitamisen turvaamiseksi. Uuden lääninjoon voimaan tultua 1.9.1997 myös lääninoikeuksien tuomiopiirijako irrotettiin lääninjoosta.

Seuraava suuri uudistus tapahtui vuonna 1999, kun perustettiin silloisten 11 lääninoikeuden sijaan nykyiset kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta eli Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Vaasan, Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet. Uudistuksen tavoitteena oli vahvistaa hallintolainkäytön järjestelmää muodostamalla lääninoikeuksien pohjalta uudet alueelliset hallinto-oikeudet, joihin asiat jakaantuisivat mahdollisimman tasapuolisesti, ja joissa olisi riittävät voimavarat ja asiantuntemus eri asiaryhmissä. Samalla Vaasassa sijainnut vesiylioikeus yhdistettiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Vaasan hallinto-oikeus ratkaisi lääninoikeuden toimivaltaan kuuluneiden asioiden lisäksi myös uuden ympäristönsuojelulainsäädännön ja siihen liittyvät vesilain muutoksen mukaiset asiat, jotka keskitettiin kyseiseen hallinto-oikeuteen. Niin ikään turvapaikka-asiat, välillistä verotusta koskevat asiat ja eräitä muita pienempiä asiaryhmiä on keskitetty Helsingin hallinto-oikeuteen.

Ahvenanmaalla ei ole erillistä hallinto-oikeutta, vaan Ahvenanmaan hallintotuomioistuin toimii Ahvenanmaan käräjäoikeuden yhteydessä käsitellen noin 100 hallintolainkäyttöasiaa vuodessa.

Hallinto-oikeuksia perustettaessa ei ollut asiaruuhkia ja käsittelyajat olivat suhteellisen lyhyitä. Uudistuksen yhteydessä säädettiin myös uusi hallinto-oikeuslaki (430/1999) ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirit määriteltiin aikaisemman lääninjoon asemesta maakuntajakoon perustuen.

1.2 Rakenteelliset muutostarpeet

Suomen tuomioistuinlaitos on edellä kuvulla tavalla kehittynyt pitkän ajan kuluessa monessa eri vaiheessa. Suomessa on tällä hetkellä kuusi hovioikeutta ja kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta.

Sekä hovi- että hallinto-oikeudet ovat hyvin erikokoisia niin käsiteltävien asioiden kuin henkilöstönkin määrällä mitattuna. Tuomioistuinten välillä on eroja myös tuloksellisuudessa ja tuottavuudessa. Tämä aiheuttaa ajoittain suuriakin käsittelyaikaeroja tuomioistuinten välillä, mikä vaarantaa kansalaisten yhdenvertaisuutta.

Vuoden 2010 alusta lukien toteutettu ja onnistuneeksi koettu käräjäoikeusuudistus on ollut taustana myös muutoksenhakutuomioistuinverkoston rakenteen tarkastelun käynnistämiseksi. Oikeusministeriön asettama hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämistä selvittänyt toimikunta jätti mietintönsä 30.3.2011 (OMML 17/2011). Mietinnössä on todettu, että muutoksenhakutuomioistuinten toimintaa tulisi kehittää niin, että ratkaisujen laatu paranee ja työ tehostuu entisestään. Tuomioistuinten organisaatorakenteen tarkistamisella on arvioitu voitavan vaikuttaa tuomioistuinten kokoon siten, että voidaan luoda nykyistä paremmat edellytykset varmistaa riittävä yleis- ja erityisosaaminen kussakin tuomioistuinyksikössä. Rakenteellisilla muutoksilla voidaan myös vähentää tuomioistuinten haavoittuvuudesta johtuvaa oikeudenkäyntien pitkittymistä. Näin ollen myös muutoksenhakutuomioistuinten kohdalla tavoitteena tulisi olla riittävän suurien ja toiminnallisesti vahvojen yksiköiden muodostaminen, mikä käytännössä tarkoittaa yksiköiden määrän vähentämistä. Toimikunta ehdotti hovioikeuksien määrän vähentämistä yhdellä ja hallinto-oikeuksien kahdella.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu, että tuomioistuin-

ten riittävän laaja toimipaikkaverkko turvataan ja että hovi- ja hallinto-oikeuksia ja niiden toimialueita uudistetaan. Valtiontalouden tilan heikentyminen ja oikeusministeriön hallinnonalan määrärahojen niukkuus edellyttävät keinoja, joilla oikeusturvan saatavuus voidaan taata parhaalla mahdollisella tavalla tiukasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Tuomioistuinvverkostoa tiivistämällä voidaan pitkällä aikavälillä tehostaa tuomioistuinten toimintaa ja saavuttaa säästöjä.

Tällä esityksellä pyritään toteuttamaan hallitusohjelmaan kirjattu sekä oikeusministeriön asettaman toimikunnan ehdottama muutoksenhakutuomioistuinverkoston rakenteellinen uudistus.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleistä

Hovioikeuksista säädetään hovioikeuslain (56/1994) 1 §:ssä, jonka mukaan yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin, Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeudet.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään lain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa hovioikeuksien tuomiopiireistä (180/2009). Sen mukaan hovioikeuksien tuomiopiireihin kuuluvat seuraavat käräjäoikeudet: Turun hovioikeuspiiriin Ahvenanmaan, Kanta-Hämeen, Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Vaasan hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pohjanmaan ja Satakunnan käräjäoikeudet. Itä-Suomen hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Savon, Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeudet. Helsingin hovioikeuspiiriin kuuluvat Espoon, Helsingin, Itä-Uudenmaan, Tuusulan ja Vantaan käräjäoikeudet. Kouvolan hovioikeuspiiriin kuuluvat Etelä-Karjalan, Hyvinkään, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet sekä Rovaniemen hovioikeuspiiriin Kemi-Tornion, Lapin, Oulun ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeudet.

Hallinto-oikeuksista säädetään hallinto-oikeuslain (430/1999) 1 §:ssä. Sen mukaan

yleisiä alueellisia hallinto-oikeuksia ovat Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Vaasan, Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet. Hämeenlinnan hallinto-oikeudella on lisäksi pysyvä istuntopaikka Jyväskylässä ja Kuopion hallinto-oikeudella vastaavasti Mikkelissä ja Joensuussa.

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston päätöksessä hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä (490/1999). Sen 2 §:n mukaan hallinto-oikeuksien tuomiopiirit muodostuvat yhdestä tai useammasta maakuntajakolain (1159/1997) mukaisesta maakunnasta seuraavasti: Helsingin hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnat. Kouvolan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Päijät-Hämeen maakunnat. Turun hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakunnat. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakunnat. Vaasan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat. Kuopion hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat. Oulun hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnat. Rovaniemen hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluu Lapin maakunta.

Hovi- ja hallinto-oikeuksien tuomiopiiri- ja otukseen liittyvää sääntelyä on lisäksi useissa erityislaeissa, sillä viranomaisten toimivalta erinäisissä asioissa on määritelty hovi- tai hallinto-oikeuspiireittäin. Tällaisia ovat muun muassa merilain ja ryhmäkannelain pykälät, jotka määrittelevät merioikeuksien ja ryhmäkanteita käsittelevien käräjäoikeuksien alueellista toimivaltaa. Lisäksi useissa Euroopan Unionin jäsenvaltioiden sekä Pohjoismaiden välistä yhteistyötä koskevissa laeissa on syyttäväviranomaisten ja alioikeuksien toimivallanjakoa koskevia säännöksiä.

Osaan hallinto-oikeuksista on keskitetty käsiteltäväksi tiettyjä asiaryhmiä, kuten vesija ympäristöasiat Vaasaan sekä turvapaikka- ja tietyt veroasiat Helsingin hallinto-oikeuteen. Poronhoitolain (848/1990) ja poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain

(1265/2009) mukaisissa valitusasioissa toimivaltainen on Rovaniemen hallinto-oikeus.

Kielilain (423/2003) perusteella kaksikielisiä ovat Turun, Vaasan ja Helsingin hovioikeudet sekä Helsingin, Kouvolan, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Kielellisestä jaotuksesta on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003–2012 (1174/2002).

Tuomioistuinten toimintaympäristö

Suomen perustuslain (731/1999) 21 §:ssä turvataan oikeusturvan saatavuus ja oikeus viivytyksettömään oikeudenkäyntiin. Säännöksen taustalla vaikuttavat vahvasti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevat määräykset. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö on linjannut oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettavia edellytyksiä, muun muassa oikeudenkäynnin keston osalta.

Suomi on saanut useita langettavia tuomioita koskien oikeudenkäyntien viivästyistä. Oikeudenkäynnin viiveitä koskevana kansallisena hyvityskeinona on vuoden 2010 alusta ollut voimassa laki oikeudenkäynnin viivästyksen hyvittämisestä (362/2009). Sitä sovelletaan yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävissä riita-, hakemus- ja rikosasioissa, mutta soveltamisalaa ollaan parhaillaan laajentamassa myös hallintolainkäyttöön.

Suomi liittyi vuonna 1995 Euroopan unioniin ja sen myötä Euroopan unionin lainsäädäntö tuli yhä merkittävämmäksi osaksi ensin hallintotuomioistuinten, mutta vähitellen myös yleisten tuomioistuinten työtä. Yhteiskunnan monimutkaistuminen on lisännyt myös kansallisten säädösten määrää. Niin ikään jatkuvasti kiihtyvä globalisoituminen asettaa tuomioistuintoiminnalle uudenlaisia, muun muassa kielitaitoon ja erilaisten kulttuurien tuntemukseen perustuvia vaatimuksia. Tuomioistuinten työtä ovat viime vuosina leimanneet myös erittäin laajat ja vaikeasti hallittavat asiat. Tuomioistuinten henkilöstöltä edellytetään vahvaa yleis- ja erityisosamista, jotta asioiden käsittely voidaan taata oikeusvarmasti ja viivytyksettä.

Tuomioistuinten työtä on viivytyksien välttämiseksi tehostettu kehittämällä johtamista ja työmenetelmiä. Myös ratkaisukokoonpanoja on kevennetty.

Hovioikeusprosessi oli aikaisemmin pääsääntöisesti kirjallista, mutta suulliset päätökset yleistyivät 1990-luvun lopulla. Oikeudenkäymiskaarta muutettiin 1.1.1998 voimaan tulleilla säännöksillä, jotta oikeudenkäyntimenettely hovioikeuksissa saatiin täyttämään Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimukset ja Suomi saattoi peruuttaa varauman, jonka se oli sopimukseen liittyessään tehnyt hovioikeuksien osalta.

Pääkäsittelyjen lisääntymisen seurauksena hovioikeuksien työmäärä kasvoi, joten muutoksenhakua käräjäoikeudesta hovioikeuteen rajoitettiin ensin seulontamenettelyllä. Sitä koskevat säännökset olivat voimassa 1.10.2003 lukien vuoden 2010 loppuun saakka. Vuoden 2011 alussa tulivat voimaan jatkokäsittelylupaa koskevat oikeudenkäymiskaaren säännökset. Mikäli hovioikeus ei jatkokäsittelylupasäännösten piiriin kuuluvassa asiassa myönnä jatkokäsittelylupaa, käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Hallinto-oikeuksia on pyritty kehittämään yleisinä alueellisina hallinto-oikeuksina. Tällä hetkellä arvioidaan myös tarvetta hajauttaa yhteen hallinto-oikeuteen keskitettyjä asioita kahteen tai useampaan hallinto-oikeuteen. Myös muutoksenhakulautakuntien asema muutoksenhakujärjestelmässä on uudelleen arvioinnin kohteena.

Hovioikeudet ja hallinto-oikeudet ovat henkilöstö- ja asiamääriltään varsin erikokoisia. Asiamäärien eroihin vaikuttaa osaltaan myös asioiden ohjautuminen eri hallinto-oikeuksiin hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin ja erityislakien oikeuspaikkaa koskevien säännösten mukaisesti. Keskimääräisissä käsittelyajoissa on tuomioistuinten välillä suuriakin eroja. Hallinto-oikeuksien kohdalla myös tuomioistuinten tuottavuudessa eli ratkaisujen määrässä henkilötyövuotta kohden on suuria eroja. Hovioikeuksien tuottavuusluvussa erot ovat pienempiä.

Asiamäärien ja keskimääräisten käsittelyaikojen kehitys

Hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrä on lähes puoliintunut sen jälkeen kun kaksi nuorinta hovioikeutta Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeudet perustettiin 1970-luvun lopulla. Saapuneiden asioiden määrä on ollut laskusuuntainen myös lähes koko 2000-luvun. Myös vireillä olevien asioiden määrä on ollut laskussa (Hovioikeuksiin saapuneet, ratkaistut ja vireillä olevat asiat 2007–2011, taulukko 1, liite nro 1).

Hovioikeuksien keskimääräiset käsittelyajat ovat olleet pääsääntöisesti laskussa. Niissä on ollut osin merkittäviäkin eroja hovioikeuksien välillä (Hovioikeuksien keskimääräiset käsittelyajat 2007–2011, taulukko 2, liite nro 1).

Pääkäsittelyjen määrä hovioikeuksissa oli vuonna 2011 yhteensä 3 843 eli pääkäsittely järjestettiin 34 prosentissa ratkaistuista asioista. Pääkäsittelyjen määrä on vaihdellut jonkin verran hovioikeuksittain ollen alimmillaan Rovaniemen hovioikeudessa 30 prosenttia ja ylimmillään Turun hovioikeudessa 38 prosenttia ratkaistuista asioista. Matkakäräjiä on vuonna 2011 järjestetty hovioikeuksissa yhteensä 655 asiassa, mikä on 16 prosenttia kaikkien pääkäsittelyjen määrästä. Matkakäräjien määrä on vaihdellut huomattavasti ollen alhaisimmillaan Helsingin hovioikeudessa 0,1 prosenttia ja korkeimmillaan Vaasan hovioikeudessa 50 prosenttia pääkäsittelyistä.

Hallinto-oikeuksien asiamäärät ovat vuodesta 1999 lukien olleet pääosin hienoisessa nousussa, joskin vuonna 2011 asiamäärät kääntyivät 8 prosentin laskuun. Hallinto-oikeuksien asiamääräkehitykselle on ollut tyypillistä asiamäärien vaihtelut. Erityisesti veroasioissa ja ulkomaalaisasioissa saapuneiden asioiden määrät ovat vaihdelleet suurestikin eri vuosina (Hallinto-oikeuksiin saapuneet, ratkaistut ja vireillä olevat asiat 2007–2011, taulukko 3, liite nro 2).

Hallinto-oikeuksien keskimääräiset käsittelyajat ovat kokonaisuutena vaihdelleet ollen välillä laskussa ja välillä nousussa. Eri hallinto-oikeuksien välillä käsittelyajoissa on ollut merkittäviäkin eroja (Hallinto-oikeuksien

keskimääräiset käsittelyajat 2007–2011, taulukko 4, liite nro 2).

Hallinto-oikeuksissa asioiden käsittely on pääsääntöisesti kirjallista. Kaiken kaikkiaan hallinto-oikeuksissa on vuonna 2011 järjestetty diaarinumeroitain laskettuna yhteensä 553 suullista käsittelyä ja tilaisuuksittain laskettuna 328 käsittelyä sekä 63 katselmusta. Suullisten käsittelyjen määrässä on ollut vaihtelua. Eniten suullisia käsittelyjä on järjestänyt suurin hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, yhteensä 104 tilaisuutta ja vähiten pienin hallinto-oikeus eli Rovaniemen hallinto-oikeus yhteensä 16 tilaisuutta. Katselmuksia on järjestetty eniten Vaasan hallinto-oikeudessa. Tämä selittyy sillä, että kyseiseen hallinto-oikeuteen on keskitetty vesi- ja ympäristöasiat, joissa katselmusten järjestäminen on usein tarpeellista. Vähiten katselmuksia on ollut Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa, jossa ei vuonna 2011 ole järjestetty katselmuksia lainkaan.

Hallinto-oikeuslaissa on määritelty Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle pysyvä istuntopaikka myös Jyväskylään ja Kuopion hallinto-oikeudelle Mikkeliin ja Joensuuhun. Hallinto-oikeudet ovat ilman pysyvää istuntopaikkaakin järjestäneet tarvittaessa suullisia käsittelyjä muilla paikkakunnilla kuin tuomioistuinpaikkakunnilla.

Henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus

Hovi- ja hallinto-oikeuksien henkilöstömäärät ovat pääosin, joskaan eivät täysin suhteessa asianomaisten tuomioistuinten asiamääriin ja asiarakenteeseen. Vaasan hallinto-oikeuden asiamäärään nähden selvästi suurempaa henkilöstömäärää selittää se, että asianomaisessa tuomioistuimessa on muista hallinto-oikeuksista poiketen lainoppineiden tuomareiden lisäksi myös tekniikan ja luonnontalouden alan hallinto-oikeustuomareita.

Hovioikeuksien tuottavuudessa ei ole merkittäviä eroja, kun taas hallinto-oikeuksien välillä on varsin suuriakin eroja. Erot voidaan osin, mutta ei kokonaan selittää erilaisella asiarakenteella.

Myös taloudellisuudessa on eroja. Nämä erot selittyvät paitsi ratkaistujen asioiden ja henkilöstön määrällä, niin myös osittain tuomioistuinten riippumattomilla menoeril-

lä, kuten toimitilavuokrien määrällä (Hovioikeuksien henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus, taulukko 5, liite nro 3 sekä Hallinto-oikeuksien henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus, taulukko 6, liite nro 4).

Väestökehitys nykyisten tuomioistuinten tuomiopiireissä

Niin nykytilanteen kuin väestöennusteenkin mukaan suurimmat väestökeskittymät ovat Turun ja Helsingin hovioikeuspiirin alueella. Seuraavaksi suurin väestökeskittymä on nyt ja ennusteen mukaan Vaasan hovioikeuden tuomiopiiri, joskin sen alueella väestömäärä ennusteen mukaan hieman laskee. Itä-Suomen, Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeuksien tuomiopiirien väestö on nykyisellään lähes yhtä suuri, mutta ennusteen mukaan nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiri nousisi tulevaisuudessa väestöltään näistä suurimmaksi (Väestön jakautuminen hovioikeuksien nykyisten tuomiopiirien alueella 2011 ja tilastokeskuksen väestöennuste vuodelle 2040, taulukko 7, liite nro 5).

Hallinto-oikeuksien osalta suurimmat väestökeskittymät ovat nyt ja väestöennusteen mukaan Helsingin ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuksien tuomiopiireissä. Seuraavaksi eniten väestöä on Turun hallinto-oikeuden tuomiopiirissä. Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet ovat väkiluvultaan seuraavaksi suurimmat. Niissä nykyinen ja myös ennusteen mukainen väestömäärä on lähes samansuuruisen, joskin Kuopion hallinto-oikeuden väkiluvun ennustetaan nykyiseen verraten hieman laskevan. Väestöpohjaltaan seuraavaksi suurin hallinto-oikeus on Oulu. Sen väkiluvun ennustetaan myös kasvavan vuoteen 2040 mennessä. Vaasan hallinto-oikeus on hieman Oulua pienempi, mutta väestöennuste on senkin osalta kasvava. Hallinto-oikeuksista selvästi pienin on Rovaniemen hallinto-oikeus. Sen väestöpohjan ennustetaan kuitenkin pysyvän lähes ennallaan (Väestön jakautuminen hallinto-oikeuksien nykyisten tuomiopiirien alueella 2011 ja tilastokeskuksen ennuste vuodelle 2040, taulukko 8, liite nro 5).

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä Pohjoismaiden lainsäädäntö

Yleistä tuomioistuinrakenteista

Muutoksenhakutuomioistuinverkoston rakenne riippuu olennaisesti siitä, miten oikeuslaitos on kussakin maassa organisoitu esimerkiksi eri tuomioistuinlinjojen osalta. Edelleen se riippuu oikeudenkäyntijärjestelmästä eli siitä, miten oikeudenkäynti on prosessilainsäädännössä erilaisissa asioissa järjestetty. Tämän vuoksi eri maiden muutoksenhakutuomioistuinverkostojen lainsäädännöstä irrallinen vertailu ei anna riittävän selkeää kuvaa verkoston toimivuudesta.

Eräiden maiden muutoksenhakujärjestelmiä on hiljattain selostettu useissa lainvalmisteluasiakirjoissa [HE 33/1997 vp, s.10–18; KM 2001:10, s. 34–44; KM 2002:8, s. 32–38; HE 91/2002 vp, s. 19–23; Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen – tarkoituksen ja menettelyn uudelleen arviointi (OMLS 2006:28), s. 16–32; Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö. (OMLS 78/2010), s. 49–56 sekä Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (OMLS 4/2011), s. 30–40]. Näin ollen vertailu on tässä esityksessä rajoitettu järjestelmittään Suomea lähimmin muistuttaviin Pohjoismaihin eli Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan.

Ruotsissa on Suomen tavoin erilliset hallintotuomioistuimet, kun taas Norjassa ja Tanskassa myös hallinto-oikeudelliset lainkäyttöasiat kuuluvat yleisille tuomioistuimille.

Myös Ruotsi eroaa Suomesta useissa suhteissa. Hallintotuomioistuinjärjestelmä on siellä kolmiasteinen, ei kaksiasteinen kuten Suomessa. Toisaalta myös työnjako erityistuomioistuinten suuntaan on osittain olennaisesti erilainen.

Norjassa ja Tanskassa taas on hallintoasioissa keskeisillä hallinnonaloilla omat muutoksenhakumenettelynsä joko hallinnon sisällä tai erityisissä muutoksenhakulautakunnissa, ja näiden kautta eteneminen on yleensä edellytyksenä prosessin vireillepanolle yleisessä tuomioistuimessa, mikä useimmiten merkitsee yleistä alioikeutta. Tästä myös johdetaan, että esimerkiksi verotuksen tai sosiaaliturvan aloilla pääsy ylimpään oikeusasteeseen

seen on Norjassa ja Tanskassa aikaa vievää ja ylimmän asteen oikeuskäytäntöä syntyy näissä asiaryhmissä merkittävästi vähemmän kuin Suomessa.

Edellä kuvatuilla rakenneseikoilla on vaikutusta myös siihen, miten asioiden käsitteilyssä tarvittavat henkilövoimavarat jakautuvat tuomioistuinten ja muunlaisten muutoksenhaakuelinten kesken.

Ruotsi

Ruotsin tuomioistuinjärjestelmä jakautuu Suomen tapaan yleisiin tuomioistuihin ja hallintotuomioistuihin. Molemmat tuomioistuinlinjat ovat Ruotsissa kolmiportaisia. Suomen tapaan Ruotsissa on useita erityistuomioistuuksia. Lisäksi joitakin asiaryhmiä on keskitetty tiettyjen alioikeuksien käsiteltäväksi. Ruotsin tuomioistuuksia koskeva sääntely on suurimmaksi osin sijoitettu osaksi prosessilainsäädäntöä. Yleisten tuomioistuinten organisaatiosta säädetään osana oikeudenkäymiskaarta (*rättegångsbalken*). Ruotsin hallintotuomioistuuksia koskee oma lakinsa (*lag om almäna förvaltningsdomstolar*). Myös erityistuomioistuuksien organisaatiosta on säädetty erikseen joko osana materiaalista lainsäädäntöä taikka omassa erillislaissaan.

Yleiset tuomioistuimet

Yleisenä alioikeutena Ruotsissa toimii kärjäoikeus (*tingsrätt*), josta voi valittaa hovioikeuteen (*hovrätt*). Kärjäoikeuksia on Ruotsissa 48 ja hovioikeuksia kuusi. Ylimpänä oikeusasteena toimii korkein oikeus (*högsta domstolen*).

Ruotsin kärjäoikeudet käsittelevät riita-, rikos- ja hakemusasioita. Lisäksi Ruotsin viiden kärjäoikeuden yhteydessä toimii ympäristöoikeudellisia asioita käsittelevät maa- ja ympäristötuomioistuimet (*mark- och miljödomstolar*), joista on valitustie Svean hovioikeuden yhteydessä toimivaan ympäristöylioikeuteen (*mark- och miljööverdomstolen*) ja sieltä korkeimpaan oikeuteen. Näitä tuomioistuuksia koskee oma lakinsa (*lag om mark- och miljödomstolar*), mutta organisatorisesti ne ovat osa yleistä tuomioistuinta.

Ruotsin kärjäoikeuksissa käsiteltävien asioiden määrä on vuosina 2007–2011 tasaisesti noussut 140 000 asiasta 180 000 asiaan. Vuonna 2011 kärjäoikeuksiin saapuneiden asioiden määrä oli noin 178 000 ja ratkaistujen määrä hieman yli 180 000. Keskimääräinen käsittelyaika Ruotsin kärjäoikeudessa vuonna 2011 oli riita-asiassa 7,9 ja rikosasiassa 5,2 kuukautta. Kärjäoikeuden ratkaisusta valitettiin hovioikeuteen 14 prosentissa asioita. Kärjäoikeuden ratkaisua muutettiin 24 prosentissa valitusasioita. Vertailun vuoksi todettakoon, että Suomen kärjäoikeuksiin vuonna 2011 saapuneiden ja niissä ratkaistujen määrä oli noin 480 000 asiaa. Näistä asioista summaarisia velkomusasioita oli lähes 340 000.

Suomea vastaavasti Ruotsin kärjäoikeuksien koko vaihtelee suuresti tuomiopiiriltään sekä asia- ja henkilöstömäärältään. Pienimmissä yksiköissä työskentelee vain noin kymmenkunta henkilöä ja suurimmissa jopa 290 henkilöä. Kärjäoikeudet ovat jakautuneet ympäri maata keskittyen kuitenkin eteläiseen Ruotsiin ja rannikon väestökeskittymiin. Maan suurimmat kärjäoikeudet sijaitsevat suurimmissa kaupunkikeskuksissa eli Tukholmassa, Göteborgissa, Malmössä ja Uppsalassa. Suur-Tukholman alueella sijaitsee viisi kärjäoikeutta (*Attunda, Nacka, Solna, Stockholm ja Södertörn*) ja näiden läheisyydessä Tukholman läänin alueella lisäksi Norrtäljen ja Södertäljen kärjäoikeudet.

Ruotsin kärjäoikeusverkostoon on vuodesta 1999 lähtien tehty useita rakenteellisia muutoksia, joilla kärjäoikeuksia ja sivukanslioita on lakkautettu ja yksiköitä yhdistetty. Muutosten seurauksena kärjäoikeuksien lukumäärä on puolittunut 1990-luvun lopun 96 yksiköstä nykyiseen 48 kärjäoikeuteen. Organisaatiouudistusten lähtökohtana on pidetty sitä, että tuomitsemistoiminnan laadukkuuden ja käsittelyn tehokkuuden takaamiseksi tuomioistuinorganisaatio tulee mitoittaa niin, että se antaa mahdollisuudet erikoistumiseen, osaamisen kehittämiseen ja toimivaan valmisteluun. Tämän on katsottu tarkoittavan käytännössä riittävän suurta koosta.

Ruotsin hovioikeudet sijaitsevat Tukholmassa, Jönköpingissä, Malmössä, Göteborgissa, Sundsvallissa ja Uumajassa. Hovioike-

uksien tuomiopiiriin koko vaihtelee. Pienimmän hovioikeuden jutut tulevat viidestä käräjäoikeudesta, kun taas suurimman eli Svean hovioikeuden piiriin kuuluu 14 käräjäoikeutta.

Hovioikeuksissa käsitellään vuosittain noin 22 000–25 000 asiaa. Vuonna 2011 sekä hovioikeuksiin saapuneiden että niissä ratkaisuun saaneiden asioiden määrä oli lähes yhtenevä eli hieman alle 24 500 asiaa, mikä on yli kaksinkertainen Suomen hovioikeuksien asiämäärään verrattuna. Hovioikeuksien keskimääräinen käsittelyaika oli riita-asioissa 7,4 kuukautta ja rikosasioissa 4,7 kuukautta.

Asiamäärien perusteella Ruotsin ylivoimaisesti suurin hovioikeus on Svean hovioikeus, jossa annettiin vuonna 2011 noin 11 000 ratkaisua. Tässä määrässä on mukana myös erityistuomioistuimien ratkaisuihin tehdyt valitukset, joita käsitellään ainoastaan Svean hovioikeudessa. Kolme seuraavaksi suurinta hovioikeutetta ovat keskenään varsin tasakokoisia (Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge ja hovrätten för Västra Sverige). Niissä vuonna 2011 ratkaistujen asioiden määrä vaihteli 3 400 ja 4 000 välillä. Ruotsin kaksi pienintä hovioikeutta (hovrätten för Nedre Norrland ja hovrätten för Övre Norrland) jakavat Ruotsin pohjoiset alueet. Niissä kummassakin ratkaistaan vuosittain reilu 1 000 asiaa.

Hovioikeuksissa työskentelee kaikkiaan noin 600 henkilöä, joista lainkäyttöhenkilöstön osuus on noin 340 henkilötyövuotta. Tästä varsinaisia tuomareita on hieman alle 180 ja muita tuomaristatuksen omaavia lakimiehiä 70–80 henkilötyövuotta. Valtaosa tuomioistuinten henkilöstöstä on siten juristikoulutuksen saaneita.

Kutakin hovioikeutta johtaa päällikkötuomarina hovioikeuden presidentti (hovrätts-presidenten), jonka toimenkuva vastaa suomalaista hovioikeuden presidentin toimenkuvaa. Hovioikeudet jakaantuvat ratkaisutoimintaa varten eri osastoihin, joiden puheenjohtajina toimivat joko hovioikeudenpresidentit tai hovioikeudenlaamannit (hovrättslagman). Muiden osastoihin kuuluvien tuomareiden virkanimike on hovioikeudenneuvos (hovrättsråd). Muita hovioikeuksien lakimiesvirkoja ovat asessorit (assessor) ja viskaalit (fiskal) sekä valmistelijat (berednings-

jurister ja föredraganden). Ruotsalaisen järjestelmän assessor ja fiskal eivät vastaa suomalaisen järjestelmän asessoria ja viskaalia. Joissakin hovioikeuksissa toimii myös tuomioistuineläimien ulkopuolelta tulevia lakimieskoulutuksen saaneita henkilöitä (adjungerade ledamöter). Tehtäviin on yleensä nimetty lähinnä syyttäjiä ja asianajajia, mutta myös muissa viranomaisissa tai yliopistoissa toimineita juristeja.

Lainkäyttöosastojen ohella hovioikeuksissa on aina hallinnollinen yksikkö (administrativ enhet tai avdelning), jonka yhteydessä työskentelee muun muassa tuomioistuinsihteerijä (domstolssekreterare) ja muuta hallinnollista tukihenkilökuntaa, kuten kirjaajia, arkisto- ja kirjastohenkilökuntaa sekä vahtimestareita.

Lisäksi hovioikeuksissa toimii lautamiehiä (nämndemän), jotka ovat poliittisten puolueiden valitsemia.

Hovioikeusmenettelyn muutos tuli voimaan vuonna 2008. Muutoksella pyrittiin vahvistamaan periaatetta, jonka mukaan oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla käräjäoikeudessa. Muutoksella puututtiin todistelun esittämiseen hovioikeudessa. Näin tehtiin sen vuoksi, että todisteluharkinnan edellytykset ovat heikommät hovioikeudessa kuin käräjäoikeudessa. Rajoittamalla tarvetta arvioida todistelua hovioikeudessa pyrittiin myös vähentämään muutoksenhakua ja nopeuttamaan oikeudenkäyntiä. Käräjäoikeuden kuva- ja äänitallenne esitetään hovioikeudessa, jos kuultavaa on tarpeen kuulla uudestaan. Muutos on myös lisännyt mahdollisuuksia kuulla asianosaisia ja muita henkilöitä kuvayhteyden tai puhelimen avulla. Muutoksella laajennettiin myös valituslupaa koskevien säännösten soveltamisalaa koskemaan periaatteessa kaikkia asiaryhmiä paitsi rikosasioita. Valituslupa vaaditaan kaikkien käräjäoikeusratkaisujen osalta (tuomiot, lopulliset päätökset ja oikeudenkäyntiä koskevat päätökset).

Hallintotuomioistuimet

Ruotsin hallintotuomioistuinjärjestelmä on Suomen kaksiasasteisesta järjestelmästä poiketen kolmiasteinen. Vuoden 2010 alusta Ruotsissa tuli voimaan ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimia koskeva uudistus, jonka

seurauksena 23 läänioikeudesta (*länsrätt*) muodostettiin nykyiset 12 alueellista hallinto-oikeutta (*förvaltningsrätter*). Myös hallintotuomioistuinten rakenneuudistuksen tavoitteena oli luoda niin suuret yksiköt, että erikoistuminen ja laadun kehittäminen onnistuisi aikaisempaa paremmin tehokkuusnäkökohtaa unohtamatta.

Alioikeuksista on valitustie neljään kamarioikeuteen (*kammarrätter*). Ylimpänä oikeusasteena hallintolainkäytön puolella toimii korkein hallinto-oikeus (*högsta förvaltningsdomstolen*). Joissakin poikkeustapauksissa muutosta viranomaisen päätökseen voidaan hakea hallinto-oikeuden sijasta myös suoraan kamarioikeudelta.

Hallinto-oikeuksien sijaintipaikat ovat Falun, Göteborg, Härnösand, Jönköping, Karlstad, Linköping, Luulaja, Malmö, Tukholma, Uumaja, Uppsala ja Växjö. Näistä suurin on Tukholman hallinto-oikeus.

Hallinto-oikeudet ovat viime vuosina käsitelleet 120 000–135 000 asiaa vuosittain. Vuonna 2011 hallinto-oikeuksiin saapui hieman alle 129 000 ja ratkaistiin lähes 137 000 asiaa. Erilaisia hallinto-oikeuksissa käsiteltäviä asiaryhmiä on yli 500.

Ruotsin järjestelmä eroaa Suomen järjestelmästä hallintoasioita käsittelevien erityistuomioistuinten osalta. Ruotsissa toimeentuloturva-asioita koskeva muutoksenhaku ohjautuu yleisiin hallinto-oikeuksiin, joiden työmäärästä nämä asiat muodostavat merkittävän osan eli yli 30 prosenttia. Suomessa toimeentuloturva-asioiden ensi asteen muutoksenhaku tapahtuu muutoksenhakulautakunnissa ja ylimpänä muutoksenhakutuomioistuimena toimii vakuutus-oikeus.

Lisäksi ulkomaalaisasioiden muutoksenhaku on Ruotsissa keskitetty kolmeen hallinto-ali-oikeuteen eli Tukholman, Malmön ja Göteborgin hallinto-oikeuksiin (*migrationsdomstolar*), joista on valitustie Tukholman kamarioikeudessa toimivaan ylioikeuteen (*migrationsöverdomstolen*). Näitä koskeva sääntely on kirjattu ulkomaalaislakiin, joka pääosin kuitenkin koskee menettelyllisiä kysymyksiä. Nämä erityistuomioistuimet ovat organisatorisesti osa kyseistä hallinto- tai kamarioikeutta. Vuonna 2011 ulkomaalaisasioita käsiteltiin noin 25 000, mikä on noin

20 prosenttia hallinto-oikeuksien koko määrästä.

Kuten edellä yleisiä tuomioistuimia koskevassa osiossa on todettu, Suomessa hallintotuomioistuimille kuuluvat ympäristönsuojelu- ja vesiasiat ratkaistaan Ruotsissa yleiseen tuomioistuinlinjaan kuuluvissa erityistoimivallan ja -asiantuntemuksen omaavissa maaja ympäristötuomioistuimissa. Hallintotuomioistuinten ulkopuolella käsiteltäviin asioihin on hiljattain liitetty myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset valitusasiat.

Ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimissa on henkilökuntaa 20:stä noin 610 henkilöön tuomioistuimesta riippuen. Yhteensä ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimilla on käytössään noin 1300 henkilötyövuotta, joista 380 kohdistuu ulkomaalaisasioiden käsittelyyn. Virkatuomareita (lagman, chefsrådman och rädman) hallinto-oikeuksissa on noin 200. Hallinto-oikeuksissa on myös notaareita (notarie), esittelijöitä (föredragande handläggare) ja hallintohenkilöstöä (administrativ personal). Joissakin hallinto-oikeuksissa on myös viskaalin (fiskal) ja asessorin (assessor) virkoja. Hallinto-oikeuden päällikkönä toimii laamanni (lagman). Lisäksi hallinto-oikeuksissa toimii lautamiehiä (nämndemän), jotka ovat poliittisten puolueiden valitsemia.

Hallinto-oikeuden perusratkaisukokoonpano on yksi lainoppinut tuomari ja kolme lautamiestä, mutta lainoppineiden jäsenen määrää voidaan laissa tarkemmin määritellyin perustein lisätä. Ruotsin hallinto-oikeudet ovat käräjäoikeuksiin rinnastettavia tuomioistuimia, joissa yhden tuomarin ja kolmen lautamiehen muodostamassa kokoonpanossa ensi asteena käsitellään hallintoviranomaisten päätöksistä suoraan hallinto-oikeuteen tehtyjä valituksia.

Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa kamarioikeuteen, joita on neljä. Kamarioikeuksien sijaintipaikat ovat Tukholma, Göteborg, Sundsvall ja Jönköping.

Kamarioikeudet toimivat muutoksenhakutuomioistuimina, joissa asiat ratkaistaan kollegiaalisessa menettelyssä pääsääntöisesti kolmen tuomarin (ja joissakin asioissa yhden tuomarin ja kahden lautamiehen) kokoonpanossa. Pääsääntö on, että alempien hallinto-oikeuksien päätöksistä valittaminen ei

edellyttä valituslupaa, mutta tietyissä asioissa lupa vaaditaan. Valituslupan myöntäminen ratkaistaan kahden tuomarin kokoonpanossa. Kamarioikeudet käsittelevät joitakin asioita myös ensimmäisenä oikeusasteena.

Suomen hallintolainkäyttöjärjestelmässä hallinto-oikeusvaihetta edeltää pääsääntöisesti hallinnon sisäinen oikaisuvaatimusmenettely tai asian käsittely erillisissä muutoksenhakulautakunnissa, minkä jälkeen on vasta mahdollisuus valittaa hallinto-oikeuteen. Suomen hallinto-oikeuksia voidaan näin pitää lähinnä Ruotsin kamarioikeuksiin rinnastettavina muutoksenhakutuomioistuimina.

Kamarioikeudet käsittelevät noin 30 000–35 000 tapausta vuosittain. Vuonna 2011 saapuneiden asioiden määrä oli kuitenkin lähes 37 000 asiaa ja ratkaistujen määrä 34 500. Näistä Tukholman kamarioikeuteen keskitettyjä ulkomaalaisasioita oli noin 11 000. Tukholman kamarioikeus onkin asiamääriltään kamarioikeuksista ylivoimaisesti suurin.

Kamarioikeuksien henkilötyövuosimäärä vuonna 2011 oli 415, joista tuomitsemistointaan kohdistui lähes 190 henkilötyövuotta. Näistä varsinaisia tuomareita on lähes 120.

Kamarioikeudet ratkaisevat ensimmäisenä muutoksenhakuinstanssina salassapitoasiat (sekretessmål). Lisäksi tiettyjen viranomaisten päätöksistä tehdyt jatkovalitukset keskitetään hallinto-oikeuksista tietyille kamarioikeuksille. Esimerkiksi Göteborgin kamarioikeus on ainoa kamarioikeus, joka käsittelee ruotsalaisten viranomaisten ulkomailla esimerkiksi lähetystöissä tekemiä päätöksiä koskevat valitukset.

Kutakin kamarioikeutta johtaa päällikkötuomarina kamarioikeuden presidentti (kammarrättspresidenten). Muita laitoksen tuomarinvirkoja ovat kamarioikeudenlaamanni (kammarrättslagman) ja kamarioikeudenneuvos (kammarrättsråd), minkä lisäksi tuomioistuimissa työskentelee kamarioikeudenasesoreita (kammarrättsassessorer) ja kamarioikeudenviskaaleja (kammarrättsfiskal) sekä muun muassa esittelijöitä (föredragande jurist). Lainkäyttöosastojen ohella kamarioikeuksissa on hallinnollinen yksikkö (administrativ enhet tai avdelning), jonka yhteydessä työskentelee muun muassa tuomio-

istuinsihteerejä ja muuta hallinnollista henkilökuntaa. Lisäksi kamarioikeuksissa toimii noin 350 lautamiestä. Poliittiset puolueet valitsevat heidät luottamustoimeensa neljän vuoden ajaksi.

Hallintolainkäyttöprosessi on Ruotsissakin pääsääntöisesti kirjallista. Suullinen käsittely pidettiin vuonna 2011 hallinto-oikeuksissa 14 prosentissa ja kamarioikeudessa 7 prosentissa käsitellyistä asioista. Vuonna 2011 ensiasiat ratkaisusta valitettiin noin 23 prosentissa asioita ja ratkaisu muuttui valitusasteessa noin 17 prosentissa asioita. Keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2011 oli hallinto-oikeuksissa 10 kuukautta ja kamarioikeuksissa 7,5 kuukautta.

Norja

Norjassa tuomioistuinlinjoja ei ole erotettu vaan kaikki tuomioistuimet käsittelevät riita- ja rikos- sekä hallintoasioita. Järjestelmä on kolmiportainen.

Alioikeutena Norjassa toimivat käräjäoikeudet (*tingrett*), joita on 66 kappaletta. Niistä voi valittaa kuuteen muutoksenhakuasteena toimivaan *lagmannsrett*-nimiseen tuomioistuimeen. Ylimpänä oikeusasteena Norjassa toimii korkein oikeus (*høyesterett*). Näistä tuomioistumista säädetään tuomioistuinlaisissa (domstolloven), joka sisältää myös prosessuaalista sääntelyä.

Norjassa on erityistuomioistuimina muun muassa maoikeudellisia asioita käsitteleviä tuomioistuimia (*jordskifterett*). Maoikeuksia on 34 kappaletta ja niistä voi valittaa kuuteen ylioikeuteen (*jordskifteöverrett*), joista on edelleen valitusoikeus *lagmannsrettiin* ja korkeimpaan oikeuteen. Joissakin tapauksissa valitustie kulkee alioikeudesta suoraan *lagmannsrettiin*. Näitä tuomioistuimia koskevaa sääntelyä on yleislain lisäksi maanjako-laissa (*jodskifteloven*).

Norja on jaettu kuuteen lainkäyttöalueeseen (*lagdømmer*) ja 15 tuomiokuntaan (*lagsogn*). Kukin lainkäyttöalue muodostaa yhden *lagmannsrettin* tuomiopiirin. Jokaisessa tuomiokunnassa on ainakin yksi käräjäoikeus. Norjan käräjäoikeudet sijaitsevat ympäri maata ja ovat asiamääriltään varsin erikokoisia. Niissä käsitellään vuosittain yhteensä yli 100 000 asiaa, mihin sisältyy myös hallinto-

asiat. Muissa kuin rikosasioissa käräjäoikeusvaihetta edeltää usein sovittelu, joka käydään erityisissä lautakunnissa (*forliksråd*). Näissä käsitellään vuosittain lähes 200 000 asiaa, joista arviolta alle 5 000 päättyy käräjäoikeuteen.

Muutoksenhakutuomioistuimet (Agder, Borgarting, Eidsivating, Frostating, Gulating ja Hålogaland lagmannsrett) sijaitsevat Skienissä, Osllossa, Hamarissa, Trondheimissa, Bergenissä ja Tromsøssa. Niiden lainkäyttöalueet käsittävät kahdeksasta neljääntoista käräjäoikeutta tuomioistuimesta riippuen. Asiamäärältään ylivoimaisesti suurin on Osllossa sijaitseva Borgarting lagmannsrett ja toiseksi suurin Bergenissa sijaitseva Gulating lagmannsrett. Muut pienemmät tuomioistuimet ovat asiamääriltään keskenään tasakoisempia.

Lagmannsrett käsittelee sekä riita- ja rikosasioita että hallintoasioita. Niiden päätehtävä on käsitellä alioikeuksien tuomioista tehtyjä valituksia, mutta ne ratkaisevat tiettyjä siviilioikeudellisia asioita ensimmäisenä oikeusasteena. Muutoksenhakutuomioistuimissa käsitellään vuosittain yhteensä noin 11 000 asiaa eli vastaava määrä kuin Suomen hovioikeuksissa yksinään.

Muutoksenhakutuomioistuimessa edellytetään yleensä valituslupaa. Valituslupaa vaaditaan rikosasioissa, kun syyttäjä ei ole vaatinut eikä asiassa ole tuomittu muuta seuraamusta kuin sakkoa tai menettämisseuraamus. Lisäksi kaikkein vakavimpia rikoksia lukuun ottamatta rikosasiat kuuluvat seulonnan piiriin. Kaikissa riita-asioissa on käytössä seulontamenettely, joka edeltää asian laajempaa käsittelyä. Asioissa, joissa riidan arvo on alle 125 000 kruunua ja lastensuojeluasioissa, valituksen tutkimiselle vaaditaan tuomioistuimen suostumus. Valituslupan saaneet ja seulonnan läpäisseet asiat käsitellään pääsääntöisesti suullisessa istunnossa. Vakavammissa rikosasioissa käytetään lautamies- tai jurykokoonpanoa.

Muutoksenhakutuomioistuimissa työskentelee yhteensä noin 270 henkilöä. Valtaosa henkilökunnasta on juristikoulutuksen saaneita. Tuomioistuimet ovat yleensä järjestäytyneet sihteeristöön, hallinnolliseen osastoon ja tuomitseviin osastoihin. Tuomioistuinta johtaa *førstelagmannen*-niminen päällikkö-

tuomari. Lainkäyttöosastoja johtaa laamanni (*lagmann*) ja niihin kuuluu vaihteleva määrä muita virkatuomareita. Muita lakimieskoulutuksen saaneita työntekijöitä ovat valmistelijat (*saksbehandlere*) ja juridiske utredere -sihteerit. Lisäksi tuomioistuinten organisaatioon kuuluu myös eläköityneitä ylimääräisiä tuomareita (*ekstraordinær dommere*), joita nimitetään tuomioistuimiin tarpeen mukaan. Tuomioistuinten toimintaan osallistuu tiettyjen rikosjuttujen kohdalla neljä maallikkotuomaria (*lekdommere*). Kaikkein vakavimmissa rikosasioissa käytetään juryä.

Tuomioistuinten käsittelyajat vaihtelevat asiaryhmästä riippuen ollen käräjäoikeudessa pisimmillään noin 5 kuukautta ja muutoksenhakutuomioistuimessa enintään noin 10 kuukautta. Keskimääräinen käsittelyaika käräjäoikeudessa oli vuonna 2011 2,7 kuukautta ja muutoksenhakutuomioistuimessa 5,6 kuukautta.

Myös Norjan tuomioistuinlaitos on käynyt läpi organisaatiouudistuksen. Vuoden 2011 alusta voimaan tuli alioikeuksien organisaatiomuutos, jolla käräjäoikeuksien määrä väheni 92 nykyiseen 66 yksikköön. Samassa yhteydessä arvioitiin myös tulevien uudistusten tarvetta ja tuomioistuinlaitoksen rakenteelle asetettavia kriteereitä. Näinä arviointikriteerinä esitettiin tuomioistuimen koko (vähintään 8–10 tuomaria), sijainti muiden viranomaisten läheisyydessä, väestönkasvu ja keskusrakenne sekä välimatka tuomioistuimeen. Alioikeusuudistusta on pidetty onnistuneena sekä tuomioistuinten että kansalaisten näkökulmasta. Rakennemuutoksen jatkamisesta ei vielä ole tehty päätöksiä, mutta Norjan tuomioistuinlain kokonaisuudistus on käynnistynyt ja sitä koskeva selvitys on tarkoitus saada päätökseen keväällä 2013.

Tanska

Norjan tapaan Tanskassa tuomioistuinlinjoja ei ole erotettu vaan kaikki tuomioistuimet tutkivat sekä siviili-, rikos- että hallintoasioita. Järjestelmä on kolmiportainen.

Alioikeutena toimii *byret*, joita on Tanskassa 24. Ne sijaitsevat ympäri maata. Lisäksi Färsaarilla ja Grönlannissa on omat alioikeutensa. Alioikeuksien rinnalla toimii kiinteistöasioihin keskittynyt *tingslyret*-niminen

viranomainen. Muutoksenhakuasteena Tanskassa toimivat kaksi *landsret*-nimistä tuomioistuinta, jotka sijaitsevat Kööpenhaminassa ja Viborgissa (vestre landsret ja østre landsret). Läntinen tuomioistuin käsittelee asiat, jotka tulevat Jyllandin alueelta ja Itäinen muualta mantereelta sekä Färsearilta ja Grönlannista tulevat asiat. Ylintä tuomiovaltaa käyttää korkein oikeus (*højesteret*). Eriyistymisasteina Tanskassa toimivat muun muassa meri- ja kauppaoikeus (*sø- og handelsretten*). Tuomioistuimia koskevat säännökset on sijoitettu osaksi prosessilainsäädäntöä eli oikeudenkäyntilakiin (*retsplejeloven*).

Tanskan nykyinen tuomioistuinjärjestelmä on muodostunut kokonaisuudistuksella, joka koostui kolmesta osasta: tuomiopiiriudistuksesta ja kiinteistöasioiden käsittelyä sekä prosessilainsäädäntöä koskeneista muutoksista. Vuoden 2007 alusta voimaan tulleessa alioikeuksien tuomiopiiriudistuksessa entisiä (82) piirejä yhdistettiin ja muodostettiin nykyiset 24 kärjäoikeutta. Uudistuksella pyrittiin siihen, että kussakin tuomioistuimessa olisi vähintään 6–8 tuomaria. Tuomiopiiriin tuli olla siten kattavia, että niissä oli riittävästi väestöä tuottamaan tarpeeksi asioita tämän kokoiselle tuomioistuimelle. Välimatka tuomioistuimeen ei kuitenkaan saanut muodostua kohtuuttoman pitkäksi. Kokonaisuudistus tarkoitti muutoksia myös tuomioistuinten instanssijärjestykseen, millä vahvistettiin kärjäoikeuksien asemaa ensiasteen tuomioistuimina. Samassa yhteydessä modernisoitiin prosessilainsäädäntöä ja sähköistettiin kiinteistöasioiden käsittely. Nämä uudistukset tulivat voimaan vuosina 2008 ja 2009.

Tanskan kärjäoikeudet käsitelivät vuonna 2011 yli 800 000 asiaa, mistä määrästä ulosottoasioita (*fogedsag*) oli lähes 450 000. Muutoksenhakutuomioistuimet käsitelivät vuonna 2011 yhteensä noin 13 500 asiaa. Käsitteleyaika vaihtelee asiasta riippuen rikosasioiden viidestä kuukaudesta siviiliasioiden reiluun 10 kuukauteen. Keskimääräinen käsitteleyaika kärjäoikeuksissa vuonna 2011 oli 4,6 kuukautta ja muutoksenhakutuomioistuimissa 8,0 kuukautta.

Muutoksenhakutuomioistuinten päätehtävä on käsitellä alioikeuksien tuomioista tehtyjä valituksia, mutta ne ratkaisevat tiettyjä siviili-

oikeudellisia asioita myös ensimmäisenä oikeusasteena. Ne käsittelevät myös hallinto-oikeudelliset valitukset, jotka sisältyvät tilastoissa siviilioikeudellisiin asioihin. Hallintoasioiden ensi asteen muutoksenhaku on tosin vastaavasti kuin Norjassa järjestetty joko hallinnon sisällä tai erillisessä muutoksenhakulautakunnassa. Lisäksi Tanskassa on Norjaa vastaava valituslupajärjestelmä, jossa luvan kuitenkin myöntää erityinen lautakunta.

Tanskan tuomioistuimissa työskentelee yhteensä noin 2500 henkilöä, joista noin 380 on tuomareita. Valtaosa tuomioistuinlaitoksen henkilökunnasta on juristikoulutuksen saaneita. Vuonna 2011 kärjäoikeuksissa oli henkilötövuosia yhteensä noin 1800, joista juristitehtäviin kohdistui noin 500, mutta varsinaisia virkatuomareita oli tätä vähemmän. Vastaavasti muutoksenhakutuomioistuimissa työskentelee kaikkiaan noin 270 henkilöä, joista virkatuomareita on noin 100. *Landsret*-it ovat henkilöstömäärältään keskenään varsin tasakokoisia. Tanskassa on varsinaisia virkatuomareita asukaslukuun nähden suhteutettuna huomattavasti vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa (vuoden 2008 tietoihin perustuvan CEPEJ'n julkaisun European Judicial Systems mukaan Tanskassa on 6,9 tuomaria/100 000 asukasta, Norjassa ja Ruotissa 11,3 ja Suomessa 17,4).

Tuomioistuimet koostuvat sihteeristöstä, hallinnollisesta osastosta ja lainkäyttöosastoista. Hallinnollisten osastojen ja sihteeristöjen tehtävät koostuvat tietopalvelusta, kirjaston ja arkiston ylläpidosta, viestinnästä ja IT-tehtävistä. Kutakin tuomioistuinta johtaa päällikkötuomarina presidentti (*præsident*). Jäseninä ovat *landsdommere*-nimikkeellä toimivat tuomarit. Tuomioistuimissa työskentelee myös määräaikaisia tuomareita konstitueret *landsdommer* -nimikkeellä. Lisäksi tuomioistuimissa on tuomioiden toimeenpanoon keskittyviä *retsassessor*- ja *dommerfuldmægtige*-nimikkeillä toimivia lakimieskoulutuksen saaneita henkilöitä. Rikostapausten käsittelyyn osallistuu rangaistuksen pituudesta riippuen kolmesta yhdeksään lautamiestä.

Yhteenveto

Koska Norjan ja Tanskan järjestelmissä hallintolainkäyttöä koskevat asiat sisältyvät siviilioikeudellisiin asioihin, täsmällistä asiamääriin perustuvaa vertailua näiden maiden ja Suomen välillä on hyvin vaikea tehdä. Niin ikään erot tuomioistuimissa käsiteltävissä asioissa, valituslupajärjestelmissä ja eri henkilöstöryhmien toimivallassa hankaloittavat vertailua. Joitakin arvioita muutoksenhakutuomioistuinten tuloksellisuudesta ja tuottavuudesta voidaan asiamäärä- ja henkilöstötietojen perusteella kuitenkin tehdä.

Suomen asukasluku vuoden 2011 alussa oli 5,4 miljoonaa, Tanskan lähes sama eli 5,7 miljoonaa, Norjan 4,9 miljoonaa ja Ruotsin 9,4 miljoonaa. Suomessa on asukaslukuun nähden verrattain paljon tuomioistujia ja tuomareita. Erityisesti hovi- ja hallinto-oikeuksien lukumäärä (yhteensä 14) on suuri verrattuna asukasmäärältään Suomea pienempään Norjaan, jossa toisen asteen tuomioistujia on kuusi, ja myös Tanskaan, jossa niitä on vain kaksi. Asiamäärät Norjan lagmansrätteissä ja Tanskan landsreteissä ovat lähestulkoon samat kuin yksistään Suomen hovioikeuksissa, vaikka ne käsittelevät myös hallinto-oikeudellisia asioita. Näissä maissa prosessi on Suomea enemmän keskitetty alioikeuksiin ja hallinnon puolella sisäiseen tai lautakuntiin ohjautuvaan muutoksenhakuun. Näin ollen valituslupa- ja seulon-tamenettelyn läpäisee vain murto-osa alioikeuksissa käsiteltävistä asioista. Asiamäärien suhteellisesta vähäisyydestä johtuen myös tuomioistuinten tarvitsemat resurssit ovat huomattavasti alhaisemmat kuin Suomessa. Käsitteilyajoissa, tuloksellisuudessa taikka tuottavuudessa ei kokonaisuutena arvioiden ole sanottavia eroja.

Oikeusjärjestelmältään Suomea läheisemmin muistuttavan Ruotsin asukasmäärä on lähes kaksinkertainen Suomeen verrattuna. Hovioikeuksia on Ruotsissa kuitenkin yhtä paljon kuin Suomessa. Ne käsittelevät vuosittain kaksinkertaisen määrän asioita lähes samalla henkilöstömäärällä kuin Suomen hovioikeudet. Ruotsin hovioikeuksien lainkäyttöhenkilöstön määrä on Suomea vastaava eli hieman alle 340 henkilötyövuotta. Tuomareita Ruotsissa on niin ikään lähes saman verran

kuin Suomessa (noin 180). Tosin Ruotsin hovioikeuksissa on tämän lisäksi niin sanottuina ei-vakinaisina tuomareina toimivia asesoreja. Näin ollen tuomarin tehtävissä toimivia henkilöitä Ruotsissa on yhteensä noin 250, kun Suomessa hovioikeustuomareita vuonna 2011 oli vajaat 190 henkilötyövuotta. Esittelijöinä toimivia viskaaleita on Ruotsin hovioikeuksissa noin 80 henkilötyövuotta ja Suomen hovioikeuksissa noin 150. Avustavaa henkilöstöä on Ruotsissa huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Ruotsin hovioikeuksien kokonaishenkilöstömäärä oli vuonna 2011 noin 90 henkilötyövuotta enemmän kuin Suomessa (kokonaishenkilöstömäärä oli Suomessa 506 ja Ruotsissa 597).

Ruotsin hovioikeuksien tuottavuus on lähes kaksinkertainen Suomen hovioikeuksiin verrattuna. Tämän lisäksi tuloksellisuus on parempi eli ratkaisut saadaan tehtyä halvemmalla. Yleisten tuomioistuinten vuoden 2011 vuosikertomuksen mukaan Ruotsissa tuotetaankin 30 prosenttia suuremmalla tuomariäärällä 40 prosenttia enemmän asiaratkaisuja ja yhdeksänkertainen määrä ratkaisuja, joissa asia jätetään käräjäoikeuden ratkaisun varaan. Keskeisenä järjestelmäerona Suomen ja Ruotsin välillä onkin Ruotsissa voimassa oleva Suomen jatkokäsittelylupajärjestelmää huomattavasti kattavampi valituslupajärjestelmä.

Hovioikeuksissa järjestettyjen pääkäsittelyjen lukumäärät ovat Ruotsissa Suomea korkeammat, joten erot tuomioistuinten toiminnassa eivät selity niiden avulla. Pääkäsittelyt ovat kuitenkin Ruotsissa siihen nähden erilaisia kuin Suomessa, että todistajia ei juuri kuulla uudestaan hovioikeudessa. Tämä nopeuttaa asioiden käsittelyä.

Merkittävänä järjestelmäerona hallintolainkäytön puolella on Ruotsin hallintotuomioistuinlinjan kolmiportaisuus. Ruotsin hallinto-oikeudet ovat lähinnä suomalaisiin käräjäoikeuksiin rinnastettavia ensi asteen tuomioistujia. Niitä on 12, mikä on Ruotsin väestömäärään suhteutettuna vähäinen, kun Suomessa hallinto-oikeuksia on tällä hetkellä kahdeksan. Suomen hallinto-oikeuksiin ehkä lähinnä verrattavissa olevia toisen asteen kamarioikeuksia on Ruotsissa vain neljä eli puolet vähemmän kuin Suomessa.

Ruotsin ensiasteen hallinto-oikeudet ratkaisevat yli 130 000 asiaa vuosittain. Näistä vain noin neljäsosa päättyy kamarioikeuden ratkaistavaksi. Suomen hallinto-oikeudet käsittelevät joitakin asiaryhmiä ensimmäisenä asteena eikä oikaisuvaatimusmenettely tai ensi asteen käsittely muutoksenhakulautakunnassa siten edellä kaikkia hallinto-oikeudellisia valituksia. Näin ollen hallinto-oikeuksissamme käsitellään todennäköisesti myös sellaisia asioita, joita Ruotsin kamarioikeuksiin ei järjestelmäeroista johtuen lainkaan päädy.

Ruotsin kamarioikeudet käsittelevät pienemmällä henkilöstö- ja tuomarimäärällä kuitenkin kolmasosan enemmän asioita kuin Suomen hallinto-oikeudet. Näin ollen myös niiden tuottavuus ja tuloksellisuus ovat korkeampia kuin Suomen hallinto-oikeuksissa. Ruotsin kamarioikeuksissa on vakinaisia tuomareita hieman alle 120. Tämän lisäksi niissä työskentelee ei-vakinaisia tuomareita, joten tuomareiden kokonaismäärä on todellisuudessa lähempänä 140 henkilötyövuotta. Suomessa hallinto-oikeustuomareita on hieman alle 180. Käsitelyajoissa ei sen sijaan ole huomattavaa eroa. Kamarioikeuksien toimintamenot ovat jonkin verran korkeammat kuin kotimaisten hallinto-oikeuksiemme.

Tuomioistuinrakenteen eroavaisuudesta huolimatta voitaneen todeta, että sekä Ruotsin hovi- ja hallinto-oikeuksien lukumäärä on väestömäärän suhteutettuna varsin vähäinen Suomeen verrattuna. Tämä tarkoittaa, että Ruotsin tuomioistuinlaitos on jakautunut suurempiin yksiköihin, mitä on pidettävä tavoitteena myös Suomen muutoksenhakutuomioistuinten rakennetta uudistettaessa.

Edellä kuvatusta Pohjoismaisesta kehityksestä onkin havaittavissa, että tendenssinä tuntuu olevan siirtyminen entistä suurempiin ja tehokkaampiin tuomioistuinyksiköihin. Samalla on kuitenkin pyritty turvaamaan kansalaisille pääsy tuomioistuimeen varmistamalla tuomioistuinverkoston maantieteellinen kattavuus. Niin Suomessa kuin muissa Pohjoismaissakin toteutetuista uudistuksista saadut kokemukset ovat olleet pääosin positiivisia.

2.3 Nykytilan arviointi

Suomessa toteutettiin laaja käräjäoikeus uudistus vuoden 2010 alusta. Siitä huolimatta Suomessa on kansainvälisesti tarkastellen väestömäärään nähden edelleen paljon tuomioistuimia. Kuten edellä on todettu, esimerkiksi Ruotsin väestömäärä on Suomeen nähden lähes kaksinkertainen, mutta siellä on yhtä monta hovioikeutta kuin Suomessa ja Suomen hallinto-oikeuksiin lähinnä verrattavissa olevia kamarioikeuksia vain neljä eli puolet vähemmän kuin Suomessa. Tuomioistuinten tunnuslukujen valossa tuottavuus ja tuloksellisuus ovat Ruotsissa Suomea korkeammalla tasolla. Osittain tämä on selitettävissä järjestelmäeroilla, mutta myös tuomioistuinyksiköiden suuremmalla koolla voidaan arvioida olevan merkitystä tuomioistuinten tehokkuuden kannalta.

Väestö- ja elinkeinoelämä keskittyy Suomessa yhä enemmän etelään pääkaupunkiseudulle ja suurimpiin kaupunkeihin. Historian saatossa syntynyt tuomioistuinverkosto ei kaikin osin enää vastaa nyky-yhteiskunnan tarpeita. Vuoden 2010 alusta toteutettiin uudistus, jossa käräjäoikeusverkostoa tiivistettiin merkittävästi. Tämän kehityksen myötä on tarkoituksenmukaista arvioida myös hovioikeusverkoston kehittämistarpeet.

Hovioikeusverkosto on säilynyt nykyisellään 1970-luvun lopulta, jolloin hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrä oli lähes kaksi kertaa suurempi kuin nykyisin. Nykyinen hallinto-oikeusverkosto on rakennettu vasta runsaat kymmenen vuotta sitten. Yhteiskunnalliset olosuhteet ovat kuitenkin viime vuosina muuttuneet paljon. Osa niin hovi- kuin hallinto-oikeuksista on sekä asiasta henkilöstömäärältään varsin pieniä vastaamaan tämän kehityksen tuomioistuimille asettamiin vaatimuksiin. Myös heikentävä valtionalouden tilanne edellyttää, että tuomioistuinyksiköt ovat riittävän suuria, jotta toiminta voidaan järjestää tehokkaalla tavalla siten, että oikeusturva taataan vähenevistä henkilöstövoimavaroista huolimatta.

Hovioikeuksien asiaruuhkia ovat vähentäneet paitsi saapuneiden asioiden merkittävä lasku niin myös seulonta- ja jatkokäsittelylupamenettely. Hovioikeuksien asiamäärien voidaan edelleen arvioida vähenevän jatko-

käsittelylupamenettelyn vakiintumisen myötä.

Niin ikään arvioitavana on mahdollisuus lisätä videoneuvottelujen käyttöä tuomioistuinten toiminnassa. Tarkoituksena on tulevaisuudessa lisätä poliisi- ja syyttäjäviranomaisten ja tuomioistuinten välistä videoneuvotteluyhteistyötä sekä laajentaa videokuulemisen käyttöä myös syytettyjen, asianosaisten ja todistajien kuulemisessa.

Hallinto-oikeuksien kokonaisasiamäärä on viime vuosina ollut pääosin hienoisessa kasvussa. Tosin vuonna 2011 kaikkien hallinto-oikeuksien yhteinen asiamäärä kääntyi noin 8 %:n laskuun. Hallinto-oikeuksille on ollut tyypillistä asiamäärien suuretkin vaihtelut, joita on ollut hankala ennakoida. Tästä johtuen myös henkilöstöresurssien kohdentaminen hallinto-oikeuksiin on ollut osin hankalaa. Hallinto-oikeuksiin on jouduttu erikseen kohdentamaan lisäresursseja paitsi joidenkin asiaryhmien ruuhkien purkamiseksi niin myös toiminnan turvaamiseksi sairaustapauksissa ja eläköitymistilanteissa.

Hallinto-oikeuksien toimintaa on tehostettu hyödyntämällä vuoden 2007 alusta voimaan tulleen hallinto-oikeuslain muutoksen (675/2006) mahdollistamia tavanomaista pienempiä ratkaisukokoonpanoja. Hallinto-oikeuksien johtamista ja työmenetelmiä on kehitetty. Tästä huolimatta niin keskimääräisissä käsittelyajoissa kuin hallinto-oikeuksien tuottavuudessa on ollut suuriakin eroja. Pienissä tuomioistuinyksiköissä erityisosaamisen kehittäminen on vaikeaa, koska eri asiaryhmiin kuuluvia asioita on määrällisesti vähän. Lisäksi lukumääräisesti vähäinen henkilöstö joutuu yleensä käsittelemään lähes kaikkia eri asiaryhmiä. Pienissä yksiköissä myös kehittämistoimintaan on hankalampaa kohdentaa henkilöstöä.

Oikeusministeriön tavoitteena on ollut hallinto-oikeuksien vahvistaminen ja kehittäminen yleisinä alueellisina hallintotuomioistuimina. Hallinto-oikeuksiin saapuvien asioiden voidaan arvioida olevan yhä vaativampia, mikäli hallinto-oikeuksiin ohjautuu uusia asioita muun muassa joidenkin muutoshakulautakuntien lakkauttamisen myötä. Lisäksi selvitettävänä on myös tällä hetkellä tiettyihin hallinto-oikeuksiin keskitettyjen asioiden hajauttaminen yhteen tai useampaan

hallinto-oikeuteen. Yhteiskunnan toimivuus edellyttää, että erityisesti hallinto- ja oikeuskäytäntöä ohjaavat asiat tai asiat, joilla on suurta merkitystä yksilön oikeusturvalla tai laajempaa yhteiskunnallista merkitystä esimerkiksi työllisyydelle voidaan ratkaista nopeasti. Myös hallintolainkäytössä tyypillisten, osin ennakoimattomienkin ruuhkahuipujen hallinta samoin kuin muut poikkeustilanteet tulisi pystyä hoitamaan muun toiminnan häiriintymättä.

Yleisten tuomioistuinten ICT-toimintoja kehitetään parhaillaan Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten asian- ja dokumentinhallinnan kehittämishankkeessa (AIPA-hanke). Tavoitteena on tehostaa koko prosessia niin sanotun ketjuajattelun pohjalta syyttäjän ja tuomioistuinten käyttäessä yhteistä järjestelmää asian käsittelyssä. Vastaava laajempi kehittämishanke on tarkoitus toteuttaa myös hallintotuomioistuinten asianhallintajärjestelmien osalta AIPA-hankkeen toteuttamisen jälkeen. Tarkoitus on, että hallintotuomioistuimissa pyritään soveltuvin osin hyödyntämään myös AIPA-hankkeessa kehitettyjä ratkaisuja sähköisen lainkäytön edistämiseksi. Kaikissa tuomioistuimissa on tällä hetkellä myös videoneuvottelujärjestelmät, jotka vähentävät matkustamistarvetta.

Tuomioistuinten lainkäyttöhenkilöstöstä on eläköitymässä noin 27 prosenttia seuraavan viiden vuoden aikana. Tämä merkitsee koko tuomioistuinlaitoksessa laajaa sukupolvenvaihdosta.

Jatkossakin tulisi pystyä takaamaan, että tuomioistuimiin voidaan rekrytoida mahdollisimman hyvää henkilöstöä. Henkilöstön rekrytoinnin kannalta on tärkeää, että tuomioistuimet ovat riittävän suuria yksiköitä, jotka mahdollistavat monipuolisen ammattitaidon kehittämisen ja ovat siten työpaikkoina houkuttelevia. Niin ikään on tärkeää, että tuomioistuimet sijaitsevat kaupungeissa, jotka ovat asuinpaikkoina houkuttelevia.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tarkoituksena on vahvistaa hovi-oikeuksien ja hallinto-oikeuksien rakennetta siten, että oikeusturva voidaan taata muuttuvissa yhteiskunnallisissa oloissa ja asiat voidaan ratkaista oikeusvarmasti ja viivytyksettä. Tämä edellyttää, että tuomioistuimet ovat kooltaan riittävän suuria. Riittävän suuret tuomioistuinyksiköt mahdollistavat tuomioistuinten tärkeimmän voimavaran, asiantunteumuksen, takaamisen kaikissa asiaryhmissä. Riittävän suurilla tuomioistuinyksiköillä on myös paremmat mahdollisuudet kehittää henkilöstön yleis- ja erityisosaamista. Edelleen riittävän suurissa yksiköissä voidaan irrottaa henkilöstövoimavaroja työmenetelmien kehittämiseen ja tuomioistuintyön laadun parantamiseen liittyviin hankkeisiin. Suuremmissa yksiköissä voidaan myös hallita paremmin ruuhkatilanteita, erityisen laajojen ja vaativien asioiden käsittelyä sekä sairastumisista ja eläköitymisestä aiheutuvia ja muita poikkeustilanteita ratkaisutoiminnan häiriintymättä. Keskenään mahdollisimman tasavahvat tuomioistuinyksiköt takaavat oikeusturvan toteutumisen eri puolilla maata yhdenvertaisesti. Esitetyt tavoitteet tähtäävät tuomioistuinrakenteen muodostamiseen sellaiseksi, että se luo parhaalla mahdollisella tavalla edellytykset tuomioistuintoiminnan kehittämiseen, vaikka pienissäkin tuomioistuimissa on saavutettu hyviä tuloksia.

Tuomioistuinpalveluja tarvitaan ennen kaikkea siellä, missä väestömäärä on suurin. Väestö on keskittynyt ja keskittyy tulevaisuudessaakin yhä enemmän maan eteläosiin. Tuomioistuinverkostoa ei kuitenkaan voida rakentaa yksinomaan väestökeskittymien mukaisesti ottamatta huomioon tuomioistuinverkoston maantieteellistä kattavuutta. Tosin maantieteellisellä kattavuudella ei sähköisten työmenetelmien ja videoneuvotteluyhteyksien hyödyntämisen myötä ole yhtä suurta merkitystä kuin aikaisemmin. Tavoitteena on sijoittaa tuomioistuimet siten, että ne turvaavat oikeuden saatavuuden huomioon ottaen sekä väestön painopistealueet että maantieteelliset etäisyydet.

Tuomioistuimissa on tällä hetkellä käynnissä kiihtyvä sukupolvenvaihdos. Samanlaisesti valtion talouden tilanne on heikentymässä ja on varauduttava säästöihin ja henkilöstömäärän vähentämiseen myös tuomioistuinlaitoksessa. Niin hovi- kuin hallinto-oikeudetkin joutuvat siten tulevaisuudessa ratkaisemaan yhä monimutkaisempia asioita vähenevin henkilöstövoimavaroin. Tämä edellyttää, että tuomioistuihin pystytään palkkaamaan mahdollisimman kyvykästä, osaavaa ja motivoitunutta henkilöstöä ja työmenetelmiä voidaan kehittää parhaalla mahdollisella tavalla.

Henkilöstön rekrytoinnin kannalta tuomioistuinten tulisi sijaita mahdollisimman vetovoimaisissa kaupungeissa, jotka tuomioistuintyön lisäksi voivat taata myös työntekijän perheelle hyviä työ- ja opiskelumahdollisuuksia sekä muita palveluita. Myös hyvät liikenneyhteydet tuomioistuinpaikkakunnalle parantavat rekrytointimahdollisuuksia. Niin ikään useamman riittävän suuren tuomioistuimen sijaitseminen samalla paikkakunnalla parantaa tuomioistuinten henkilöstön urakehitysmahdollisuuksia, mikä osaltaan houkuttelee hakeutumaan tuomioistuinten palvelukseen. Se myös mahdollistaa synergiaetujen hyödyntämisen esimerkiksi toimitila- ja henkilöstöjärjestelyissä.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja tuomioistuinten sijainti

Hovi- ja hallinto-oikeusverkosto on aikanaan rakentunut hyvinkin pitkällä aikavälillä. Asioiden vaikeutuessa ja toisaalta asiamäärien vähentyessä on perusteltua tiivistää hovi- ja hallinto-oikeuksien rakennetta nykyaikaiselle oikeudenhoidolle asetettavat vaatimukset täyttävän riittävän vahvan tuomioistuinverkoston aikaan saamiseksi.

Hovioikeuksien asiamäärät ovat vähentyneet merkittävästi ja hallinto-oikeuksienkin asiamäärät kääntyneet laskuun. Osa tuomioistuimista on jäänyt niin henkilöstö- kuin asiamäärältäänkin varsin pieniksi. Pienissä tuomioistuimissa on jo asiamäärän vähyydestä johtuen hankala hankkia riittävää yleis- ja erityisasiantuntemusta. Pienien tuomioistuinyksiköiden on myös vaikeampi järjestää toimintaansa poikkeuksellisissa tilanteissa.

Näin ollen on perusteltua vähentää tuomioistuinten määrää.

Koska asiamäärien kehittymisestä pidemällä aikavälillä ei vielä tässä vaiheessa ole riittävää tietoa, esitetään hovioikeuksia vähennettäväksi yhdellä ja hallinto-oikeuksia kahdella. Tuomioistuinten yhdistäminen olisi tarkoituksenmukaista kohdentaa pienempiin ja toisaalta maantieteelliseltä sijainniltaan yhdistämiskelpoisiin yksiköihin. Tällä perusteella hovioikeuksien osalta yhdistyminen kohdennettaisiin Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuksiin. Hallinto-oikeuksien kohdalla yhdistyminen puolestaan kohdennettaisiin Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeuksiin sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksiin. Tuomioistuinten asiamäärien tasaamiseksi on tarpeellista tehdä myös joitakin tuomiopiiri-muutoksia.

Yhdistyvien tuomioistuinten sijaintipaikka ja arvioitaessa on otettava huomioon nykyisten tuomiopiirien väestökehitys, sekä tuomioistuinten sijainti siten, että uusien laajempien tuomiopiirien oikeuspalvelut voidaan taata mahdollisimman hyvin. Sijaintipaikkaa arvioitaessa myös kaupunkien koko ja vetovoimaisuus työ- ja asuinpaikkoina on otettava huomioon.

Kouvolan ja Kuopion asema hovioikeuskaupunkina on väestön keskittymisen osalta melko tasavahva. Kuopio sijaitsee kuitenkin maantieteellisesti selvästi paremmin tuomiopiirin keskiössä. Lisäksi kun Hyvinkään käräjäoikeus siirrettäisiin Turun tai Helsingin hovioikeuden tuomiopiiriin, myös väestön painopistealueet keskittyisivät hieman enemmän nykyisen Itä-Suomen hovioikeuspiiriin alueelle. Yhdistettävä hovioikeus esitetään siten sijoitettavaksi Kuopioon. Hovioikeuden esittelijänä toimiminen on keskeinen tehtävä tuomarin tehtävään kouluttautumisessa. Hovioikeuden sijoittaminen Kuopioon helpottaa myös tuomareiden rekrytointia Itä-Suomen tuomioistuimiin. Sen sijaan Kouvolan seudun tuomioistuimiin on jatkossakin mahdollista rekrytoida henkilöstöä muun muassa Turun ja Helsingin hovioikeuksista. Hovioikeuden sijoittaminen Kuopioon on myös tuomioistuinten henkilöstön kannalta parempi vaihtoehto. Nykyisen Kouvolan hovioikeuden henkilöstöllä on paremmat mahdollisuudet sijoittua muun muassa pääkau-

punkiseudun tuomioistuimiin, mikäli heidän ei ole mahdollista siirtyä työskentelemään Kuopioon.

Myös Kouvolan ja Kuopion yhdistyvä hallinto-oikeus sijoitettaisiin Kuopioon. Tätä puoltaa se, että Kuopion hallinto-oikeus on nykyisin sekä asia- että henkilöstömäärältään suurempi. Tällä sijoittumisvaihtoehdolla Kuopioon muodostuu myös vahva käräjä-, hovi- ja hallinto-oikeuskeskittymä, jossa voidaan muun muassa toimitilojen osalta hyödyntää synergiaetuja.

Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksia yhdistettäessä hallinto-oikeus sijoitettaisiin Ouluun. Nykyisen Oulun hallinto-oikeuden tuomiopiirin väestömäärä on nyt ja tulevaisuudessa selvästi suurempi kuin Rovaniemen. Lisäksi Oulu on Suomen kuudenneksi suurin kaupunki, jossa jo tällä hetkellä on suuri käräjäoikeus. Rovaniemen hallinto-oikeuden henkilöstömäärä on lähes puolet pienempi kuin Oulun hallinto-oikeuden, joten tämä ratkaisu on myös henkilöstön sijoittamisen kannalta tarkoituksenmukaisempi.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Hovioikeudet

Esityksessä ehdotetaan hovioikeuslakia muutettavaksi siten, että nykyisiä hovioikeuksia vähennettäisiin yhdellä. Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet yhdistettäisiin Itä-Suomen hovioikeudeksi, jonka sijaintipaikaksi esitetään Kuopiota. Yleisiä ylioikeuksia olisivat siten Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeudet. Lisäksi säädettäisiin, että Itä-Suomen hovioikeudella on pysyvä istuntopaikka myös Kouvolassa.

Tuomioistuimia yhdistettäessä on otettava huomioon myös mahdolliset päällekkövirkojen päällekkäisyydet. Koska Itä-Suomen hovioikeuden presidentin virka on tällä hetkellä määräaikaisesti hoidettuna, päällekkäisyyttä ei tältä osin synny. Myöskään osaston johtajina toimivien hovioikeuden laamannien osalta päällekkäisyyksiä ei tietävästi käytännössä tule syntymään. Mikäli näin tapahtuisi, voisi hovioikeudessa väliaikaisesti olla tavanomaista useampi osasto. Itä-Suomen hovioikeudessa tulee hovioikeuksien yhdisty-

misen jälkeen kuitenkin todennäköisesti olemaan kaksi kansliapäällikön virkaa, mistä syystä lakiin otettaisiin tätä tilannetta tarkoittava erityissäännös. Samalla hovioikeuslakiin otettaisiin yleissäännös hovioikeuden kansliapäälliköistä.

Hovioikeuksien asiamääriä on tarkoitus tasata myös tuomiopiirimuutoksilla. Hovioikeuksien tuomiopiirejä on tarkoitus muuttaa siten, että Kainuun kärjäoikeus siirtyisi Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiiristä Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin. Lisäksi Hyvinkään kärjäoikeus siirtyisi Turun tai Helsingin hovioikeuden tuomiopiiriin, kun se nykyisin kuuluu Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiriin. Tämän muutoksen perusteena on se, että Hyvinkään kärjäoikeuden tuomiopiiri sijaitsisi varsin etäällä Itä-Suomen hovioikeuden sijaintipaikasta Kuopiosta. Valtioneuvoston asetusta hovioikeuksien tuomiopiireistä muutettaisiin vastaavasti.

Ehdotettujen muutosten myötä hovioikeuksien arvioidut asiamäärät muodostuisivat vuoden 2011 saapuneiden asioiden määrien perusteella arvioiden nykyistä tasaisemmiksi (Uusien hovioikeuspiirien arvioidut asiamäärät, taulukko 9, liite nro 5).

Hovioikeuksien yhdistäminen aiheuttaa lisäksi muutoksia tiettyihin erityislakeihin, joissa säädetään tuomioistuinten ja muiden viranomaisten alueellisesta toimivallasta hovioikeuspiireittäin. Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuksien yhdistymisen myötä uuden hovioikeuden tuomiopiirissä olisi useita toimivaltaisia kärjäoikeuksia käsittelemään merilaissa (674/1994) ja ryhmäkannelaissa (444/2007) tarkoitettuja asioita. Esityksessä ehdotetaan näitä lakeja muutettavan siten, että jatkossakin kussakin hovioikeuspiirissä olisi vain yksi näissä asioissa toimivaltainen kärjäoikeus.

Ehdotuksen mukaan merioikeusasioissa toimivaltaisena kärjäoikeutena uuden Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella säilyisi Etelä-Savon kärjäoikeus ja ryhmäkannelain mukaisissa asioissa Pohjois-Savon kärjäoikeus. Näin ollen Kymenlaakson kärjäoikeus ei jatkossa enää käsittelee merioikeudellisia asioita eikä Päijät-Hämeen kärjäoikeus ryhmäkanteita. Molempien lakien mukaisten asioiden määrät ovat vähäisiä. Merioikeudellisia asioita on vuonna 2011 kä-

sitelty Kymenlaakson kärjäoikeudessa yksi ja Etelä-Savon kärjäoikeudessa yhteensä kolme asiaa. Ryhmäkannelain mukaisia asioita ei ole käsitelty vielä lainkaan. Näin ollen asiallisen toimivallan muutoksella ei ole vaikutusta kärjäoikeuksien työmäärään. Etelä- ja Pohjois-Savon kärjäoikeuksien toimivallan säilyttämistä puoltaa niiden sijainti keskeisemmällä paikalla hovioikeuden tuomiopiirissä.

EU-maiden ja Pohjoismaiden välisestä yhteistyöstä säätävissä laeissa toimivaltaisiksi säädetyt kärjäoikeudet ja syyttäviviranomaiset säilyttäisivät jatkossakin toimivaltansa. Niiden toimialueet kuitenkin muuttuisivat hovioikeuksien yhdistämisestä johtuen. Nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueelta tulevissa rikoksen johdosta tapahtuvissa luovuttamisasioissa toimivaltainen kärjäoikeus olisi jatkossa Pohjois-Savon kärjäoikeus, kun se nykyisin on Helsingin kärjäoikeus. Niin ikään eurooppalaisten omaisuuden jäädyttämispäätösten sekä todisteiden luovuttamismääräysten täytäntöönpanosta vastaisivat nykyisen Kouvolan hovioikeuspiirin alueelta tulevissa asioissa Itä-Suomen syyttävivirasto, jonka päätöksistä voisi hakea muutosta Pohjois-Savon kärjäoikeudelta ja edelleen Itä-Suomen hovioikeudelta. Nykyisin näissä asioissa toimivaltaisia ovat niin ikään Helsingin vastaavat viranomaiset.

Valtioneuvoston asetusta kärjäoikeuksien tuomiopiireistä yrityksen saneerausta koskevissa asioissa (1773/2009) olisi muutettava samassa yhteydessä, kun asetusmuutoksella siirrettäisiin Kainuun kärjäoikeus Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiiristä Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin.

Hallinto-oikeudet

Hallinto-oikeuksia ehdotetaan vähennettäväksi kahdella siten, että Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet yhdistetään ja yhdistetyn hallinto-oikeuden sijaintipaikaksi tulee Kuopio. Lisäksi Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet yhdistetään ja hallinto-oikeuden sijaintipaikaksi tulee Oulu. Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia olisivat siten Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet. Hämeenlinnan hallinto-oikeudella olisi lisäksi nykyisen lain

mukaisesti istuntopaikka Jyväskylässä sekä Kuopion hallinto-oikeudella Mikkelissä ja Joensuussa. Lisäksi säädettäisiin, että Kuopion hallinto-oikeudella on pysyvä istuntopaikka Kouvolaan ja Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä. Hallinto-oikeuslakiin esitetään tehtäväksi yhdistymisen aiheuttamat muutokset.

Yhdistyvissä hallinto-oikeuksissa ei tule syntymään päällekkäisyyksiä ylituomarin virkojen osalta, koska ainoastaan Kuopion ja Rovaniemen hallinto-oikeuden ylituomarin virat ovat yhdistymisen tapahtuessa vakinaisesti täytettyjä. Hallinto-oikeuden jaoston puheenjohtajat määrää ylituomari hallinto-oikeuslain 13 a §:n mukaan määräjäksi. Määräyksen voi myös peruuttaa painavasta syystä, jollaisena tuomioistuinten organisaatiouudistusta voidaan pitää. Hallinto-oikeuden hallintopäällikkönä toimii ylituomarin tehtävään määräämä hallinto-oikeustuomari tai muu virkamies. Tuomioistuinten yhdistyessä ylituomari antaa tehtävään tarvittaessa uuden määräyksen.

Hallinto-oikeuksien asiamäärien tasaamiseksi ja saman aluehallintoviranomaisen asioiden ohjautumiseksi samaan hallinto-oikeuteen on perusteltua siirtää Päijät-Hämeen maakunta Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin.

Rakenneuudistuksen jälkeen hallinto-oikeuksien arvioidut asiamäärät muodostuivat vuoden 2011 saapuneiden asioiden määrien perusteella arvioiden nykyistä tasaisemmiksi (Uusien hallinto-oikeuksien arvioidut asiamäärät, taulukko 10, liite nro 5).

Hallinto-oikeuksiin nykyisin keskitettyjen asioiden hajauttamista koskevat kysymykset arvioidaan erikseen. Hajauttamisratkaisuilla on mahdollista vielä tasata hallinto-oikeuksien asiamääriä.

Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistämisen seurauksen on muutettava poronhoitolakia siten, että valitukset paliskuntain yhdistyksen päätöksestä ohjautuisivat jatkossa Rovaniemen hallinto-oikeuden asemesta Oulun hallinto-oikeuteen. Niin ikään on muutettava poronhoitajien sijaisapukokeilusta annettua lakia siten, että muutoksenhakusioissa toimivaltainen hallinto-oikeus on jatkossa Oulun hallinto-oikeus.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Uudistus merkitsisi muutoksia hovioikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatioon. Lähtökohtaisesti Kouvolan hovioikeuden, Kouvolan hallinto-oikeuden ja Rovaniemen hallinto-oikeuden vakinaiset viranhaltijat siirretään ja nimitetään uusien yhdistettyjen tuomioistuinten Itä-Suomen hovioikeuden sekä Kuopion ja Oulun hallinto-oikeuden vastaaviin virkoihin. Esitys merkitsisi Kouvolan hovioikeuden ja hallinto-oikeuden sekä Rovaniemen hallinto-oikeuden henkilökunnan siirtymistä työskentelemään toiselle paikkakunnalle.

Tuomiopiirimuutoksista johtuen hovi- ja hallinto-oikeuksien henkilöstöllä on mahdollisuuksia sijoittua virkasiirtojen kautta myös muihin hovi- ja hallinto-oikeuksiin kuin, mihin heidän virkansa lähtökohtaisesti tuomioistuimia yhdistettäessä siirtyisi. Virkasiirtomahdollisuuksia selvitetään hovi- ja hallinto-oikeuksissa laajemminkin.

Uudistusta toteutettaessa arvioidaan uudeleen myös organisaatiouudistuksen kohteena olevien tuomioistuinten henkilöstö- sekä toimitilaratpeet. Tuomioistuinten yhdistymisen seurauksena voidaan hovi- ja hallinto-oikeuksien henkilöstöä vähentää pidemmällä aikavälillä arviolta noin 20 henkilötyövuodella. Tämä on toteutettavissa hyödyntämällä nykyistä suurempien yksiköiden mahdollisuutta kehittää työmenetelmiään ja tuottavuuttaan sekä poistamalla päällekkäisiä toimintoja. Vähentäminen tehtäisiin sitä mukaa kuin eläköitymisen myötä tai muutoin vapautuu virkoja. Tästä aiheutuu noin 1–1,5 miljoonan euron vuotuiset säästöt henkilöstökustannuksissa siitä riippuen kohdennetaanko vähennykset kanslia- vai lainkäyttöhenkilöstöön.

Tuomioistuinten yhdistymisestä saadaan aikaan myös toimitilasäästöjä. Yhdistettävien hovi- ja hallinto-oikeuksien sijoittamisesta Kuopioon syntyy vuotuista säästöä yhdistämisen jälkeen runsas 450 000 euroa ja vuonna 2022, jolloin viimeistään nykyisen Kouvolan hallinto-oikeuden vuokrasopimus on päättynyt, hieman vajaat 700 000 euroa.

Niin ikään Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuden yhdistämisestä syntyisi vuotuista säästöä noin 135 000 euroa.

Lisäksi on varauduttava matkakäräjien ja suullisten käsittelyjen aiheuttamiin lisäkustannuksiin. Nykyisten asiamäärien perusteella laskien yhdistetyn Itä-Suomen hovioikeuden Kouvolaan tekemistä matkakäräjistä aiheutuisi vuosittain noin 60 000–70 000 euron kustannukset. Hallinto-oikeuksien yhdistämisestä aiheutuisi yhteensä noin 20 000 euron kustannukset.

Myös tuomioistuinten henkilöstöön muutostilanteessa kohdistuvista tukitoimenpiteistä syntyisi jonkin verran kustannuksia.

Kaiken kaikkiaan yhdistämisestä aiheutuisi noin 2 miljoonan euron vuotuiset säästöt.

4.2 Vaikutukset henkilöstöön ja viranomaisten toimintaan

Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistuksella vastataan tuomioistuinten tulevaisuuden haasteisiin. Suuremmat tuomioistuinyksiköt tarjoavat henkilöstölle mahdollisuuden monipuolisiin työtehtäviin sekä erityisosaamisen ja muun ammattitaidon kehittämiseen. Uudistus toteutetaan valtion yhteistoimintalain (651/1988) ja -sopimuksen mukaisesti. Uudistuksen kohteena olevalle vakinaiselle henkilöstölle taataan nykyistä virkaa vastaava virka yhdistyvässä tuomioistuimessa.

Oikeusministeriö on asettanut hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistusta valmistelevalle projektin 26.9.2012. Projektissa toimivan henkilöstöryhmän tehtävänä on arvioida ja suunnitella kunkin yhdistyvän tuomioistuimen henkilöstömäärä ja – rakenne sekä henkilöstömäärä niissä tuomioistuimissa, joiden toimialue muuttuu uudistuksen johdosta, järjestää yhteistoimintaneuvottelut asianomaisissa tuomioistuimissa, toteuttaa henkilöstön siirtoon ja nimittämiseen liittyvät toimenpiteet sekä selvittää työpaikan siirtymisen johdosta henkilöstölle kuuluvat valtion virkaehtosopimuksen ja oikeusministeriön sekä valtiovarainministeriön henkilöstöpoliittisten linjausten mukaiset edut. Edelleen työryhmä kartoittaa mahdollisuudet siirtää tuomareita ja esittelijöitä muiden tuomioistuinten vastaaviin virkoihin sekä kansliahenkilö-

kunnan osalta myös muihin ministeriön hallinnonalaan kuuluvien virastojen virkoihin.

Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeuksien yhdistämisestä seuraa, että yhdistynyt tuomioistuin muodostuu kaksikieliseksi johtuen Kymenlaakson maakuntaan kuuluvan kaksikielisen Pyhtään kunnan kuulumisesta yhdistyneen tuomioistuimen tuomiopiiriin. Tämä muuttaa kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia nykyisen Kuopion hallinto-oikeuden tuomareiden, esittelijöiden ja sivutoimisten asiantuntijajäsenten osalta. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) 12 §:n ja hallinto-oikeuslain 8 a §:n sekä 10 §:n mukaan kaksikielisen tuomioistuimen tuomareilla, esittelijöillä ja asiantuntijajäsenillä on oltava tuomiopiiriin väestön enemmistön kielen eli suomen erinomaisen suullisen ja kirjallisen taidon lisäksi ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Lakiin tulisikin ottaa siirtymäsäännös, jonka mukaan yksikielisen tuomioistuimen kelpoisuusvaatimuksia soveltaen virkaan nimittetyt hallinto-oikeustuomarit, hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenet ja esittelijät ovat kelpoisia toimimaan virassaan ja määräaikaisen viransijaisuutensa taikka asiantuntijatehtävänsä toimikauden loppuun saakka myös yhdistyneessä tuomioistuimessa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys ei vaikuttaisi olennaisesti kansalaisten tai oikeudenkäyntiasiamiesten asiointiin hovi- tai hallinto-oikeuksissa. Asioiden käsittely hovi- ja hallinto-oikeuksissa on pääkäsittelyjä ja suullisia käsittelyjä lukuun ottamatta kirjallista. Itä-Suomen hovioikeus järjestäisi jatkossakin pääkäsittelyjä myös Kouvolassa, jonne jäisi pysyvä istuntopaikka. Hallinto-oikeuksilla puolestaan olisi pysyvät istuntopaikat myös Kouvolassa ja Rovaniemellä suullisten käsittelyjen järjestämiseksi. Pysyvillä istuntopaikoilla ei olisi tuomioistuinten kansliaa eikä henkilökuntaa, vaan tuomioistuimet järjestäisivät niissä tarvittaessa pääkäsittelyjä ja suullisia käsittelyjä. Tästä poiketen Itä-Suomen hovioikeudella voi kuitenkin siirtymäkautena, enintään kuitenkin vuoden 2016 loppuun saakka, olla Kouvolassa

henkilöstöä siellä järjestettävien pääkäsittelyjen hoitamiseksi.

Estettä ei ole myöskään sille, etteivätkö hovi- ja hallinto-oikeudet voisi järjestää pääkäsittelyjä ja suullisia käsittelyjä myös muilla paikkakunnilla, kuten tähänkin saakka on menetelty.

Videoneuvotteluyhteyksiä on tulevaisuudessa tarkoitus hyödyntää pääkäsittelyissä ja suullisissa käsittelyissä nykyistä enemmän.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 23.6.2010 toimikunnan suunnittelemaan hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämistä. Toimikunnan tehtäväksi annettiin laatia ehdotus hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämiseksi siten, että tavoitteena on asiamäärältään ja rakenteeltaan mahdollisimman tasakokoiset hovi- ja hallinto-oikeudet. Lisäksi toimikunnan tuli arvioida hovi- ja hallinto-oikeuksien sijaintipaikkakunnat.

Toimikunta jätti mietintönsä Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen (OMML 17/2011) maaliskuussa 2011. Toimikunta ehdotti, että tuomioistuinrakennetta kehitetään siten, että Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet yhdistetään uudeksi Itä-Suomen hovioikeudeksi, jonka toimipaikka sijoitetaan joko Kouvolaan tai Kuopioon. Toimikunta katsoi tekemänsä selvityksen perusteella, että sijoituspaikan osalta perusteet painottuvat Kouvolan puolelle. Toimikunta ehdotti edelleen muun ohella, että Hyvinkään kärjäoikeus siirretään Turun hovioikeuspiiriin ja että Kainuun kärjäoikeus siirretään Rovaniemen hovioikeuspiiriin.

Hallinto-oikeuksien osalta toimikunta ehdotti Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeuksien yhdistämistä sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistämistä. Toimikunta katsoi, että Itä-Suomessa hallinto-oikeuden sijoittumispaikkaa puoltavat seikat painottuvat Kuopioon ja Pohjois-Suomessa Ouluun. Lisäksi toimikunta ehdotti, että Päijät-Hämeen maakunta siirretään tuomioistuimia yhdistettäessä nykyisestä Kouvolan hallinto-oikeuden tuomiopiiristä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin.

Toimikunnan mietinnöstä järjestettiin laaja lausuntokierros. Lausunnot pyydettiin korkeimpien oikeuksien, hovi- ja hallinto-oikeuksien sekä niiden kärjäoikeuksien lisäksi, joiden tuomiopiirejä rakennemuutos koskisi, myös valtioneuvoston kansliasta, sisäasiainministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, laillisuusvalvojilta, valtakunnansyyttäjänvirastosta, valtakunnanvoudinvirastosta, niiltä maakuntien liitoilta, aluehallintovirastoista ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, joiden aluetta asia koskisi. Lisäksi kuultiin Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen kaupunkeja. Helsingin, Itä-Suomen, Kouvolan, Rovaniemen, Turun ja Vaasan oikeusapupiirien oikeusaputoimen johtajia, valtionalouden tarkastusvirastoa, verohallintoa, Helsingin, Turun ja Lapin yliopistojen oikeustieteellisiä tiedekuntia, Julkiset oikeusavustajat ry:tä, Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry:tä, Suomen Asianajajaliittoa, Suomen Kuntaliitto ry:tä, Suomen Lakimiesliitto ry:tä, Suomen tuomariliitto ry:tä ja Veronmaksajain keskusliitto ry:tä. Lausunnoista on koottu lausuntotiivistelmä (OM 43/2011). Lausuntopalautteessa tuomioistuinverkoston tiivistämistä kannatettiin laajasti, joskin sitä myös vastustettiin erityisesti niiden lausunnonantajien keskuudessa, joihin toimikunnan tekemät ehdotukset kohdistuivat.

Lisäksi oikeusministeri vieraili talven 2011 ja kevään 2012 aikana kaikissa hovi- ja hallinto-oikeuksissa.

Oikeusministeriössä järjestettiin myös neuvottelu Itä-Suomen tuomioistuinten toimitalustannusten arvioimiseksi eri sijoituspaikkavaihtoehtoissa. Tähän neuvotteluun osallistuivat Itä-Suomen hovioikeuden, Kouvolan hovioikeuden, Kouvolan hallinto-oikeuden ja Kuopion hallinto-oikeuden edustajat.

Esitys on käsitelty aluehallinnon koordinaatioyöryhmässä ja hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä, jotka ovat puoltaneet esitystä.

Yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut on käyty muutosten kohteena olevissa tuomioistuimissa.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta kuultiin vielä asianomaisia tuomio-

istuimia, joita ehdotetut muutokset koskevat sekä korkeimpia oikeuksia. Lisäksi Suomen Lakimiesliitto ry ja Suomen Tuomariliitto ry antoivat lausuntonsa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Tuomioistuinten yhdistäminen edellyttää valtion talousarviossa eriteltävien tuomarinvirkojen perustamista rakennemuutoksen kohteena oleviin hovi- ja hallinto-oikeuksiin. Tältä osin esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Hovioikeuslaki**

1 §. Hovioikeudet. Pykälän 1 momentissa luettelaisiin nykyiseen tapaan yleisinä ylioikeuksina toimivat hovioikeudet. Rakennemuutuksen jälkeen niitä olisivat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeudet.

Pykälän 2 momentin sisältöä muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin Itä-Suomen hovioikeudelle pysyvä istuntopaikka Kouvolaan. Kouvolaan ei olisi tuomioistuimen kansliaa eikä henkilöstöä.

Nykyinen 2 momentti siirrettäisiin 3 momentiksi ja siihen tehtäisiin lakitekniinen muutos johtuen siitä, että hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään nykyisin valtioneuvoston asetuksella.

4 §. Hovioikeuden kansliapäällikkö. Lakiin otettaisiin vuonna 2000 tuomareiden nimitämislain yhteydessä kumotun pykälän tilalle uusi 4 §, jossa säädettäisiin hovioikeuden kansliapäälliköstä. Nykyisin kansliapäälliköstä ei ole lain tasoista säännöstä, vaan hovioikeusasetuksen 3 §:ssä säädetään, että hovioikeudessa voi olla kansliapäällikön virka. Pykälässä säädettäisiin kansliapäällikön tehtävästä, kelpoisuusvaatimuksista ja nimitysmisestä.

1.2 Hallinto-oikeuslaki

1 §. Hallinto-oikeudet. Pykälän 1 momentissa luettelaisiin alueelliset hallintuomioistuimet. Uudistuksen jälkeen niitä olisivat Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet.

Pykälän 2 momentissa olevaan luetteloon hallinto-oikeuksien pysyvistä istuntopaikoista lisättäisiin, että Kuopion hallinto-oikeudella on pysyvä istuntopaikka Kouvolaan ja Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä. Istuntopaikkakunnilla ei olisi tuomioistuimen kansliaa eikä henkilöstöä.

2 §. Tuomiopiirit. Pykälään tehtäisiin lakitekniinen muutos, johtuen siitä, että hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädettäisiin jat-

kossa valtioneuvoston päätöksen sijaan asetuksella.

1.3 Merilaki

21 luku 1 §. Merioikeudet. Pykälässä säädettäisiin merioikeuksina toimivista käräjäoikeuksista hovioikeuspiireittäin. Nykyisen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimivaltainen käräjäoikeus on Etelä-Savon käräjäoikeus ja Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirissä Kymenlaakson käräjäoikeus. Hovioikeuksien tuomiopiirin yhdistymisen seurauksena on tarkoituksenmukaista, että vain toinen näistä käräjäoikeuksista toimii jatkossa merioikeutena. Kymenlaakson käräjäoikeudessa on vuonna 2011 käsitelty yksi merioikeudellinen asia ja Etelä-Savon käräjäoikeudessa vastaavasti yhteensä kolme merioikeudellista asiaa. Ottaen huomioon meriasioissa toimivaltaisten alioikeuksien sijainnin on tarkoituksenmukaista, että Etelä-Savon käräjäoikeus on jatkossakin toimivaltainen käsittelemään merioikeudellisia asioita.

Merilain kyseiseen pykälään tehtäisiin toimivaltaa koskevat muutokset. Kymenlaakson käräjäoikeus olisi kuitenkin toimivaltainen käsittelemään asian, joka on tullut vireille ennen tämän muutoslain voimaantuloa.

1.4 Ryhmäkannelaki

3 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälässä säädettäisiin nykyiseen tapaan ryhmäkanteita käsittelevistä käräjäoikeuksista hovioikeuspiireittäin.

Pykälän mukaan toimivaltainen käräjäoikeus on se, joka sijaitsee samassa tuomiopiirissä kuin se käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan ryhmäkanteessa tarkoitettuun vaatimukseen erikseen ajettuna. Nykyisen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimivaltainen käräjäoikeus on säännöksen mukaan Pohjois-Savon käräjäoikeus ja Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirissä Päijät-Hämeen käräjäoikeus.

Säännöksen tarkoituksena on, että jokaisessa hovioikeuspiirissä on yksi toimivaltainen ryhmäkanteita käsittelevä käräjäoikeus. Näin

ollen yhdistetyn hovioikeuden tuomiopiirissä tulee olla vain yksi kyseisissä asioissa toimivaltainen käräjäoikeus. Ryhmäkanneasioita käsittelevien käräjäoikeuksien sijainti huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että hovioikeuksien tuomiopiirien yhdistymisen jälkeen Itä-Suomen hovioikeuden hovioikeuspiirissä ryhmäkanneasioita käsittelee Pohjois-Savon käräjäoikeus.

Pykälään tehtäisiin käräjäoikeuksien toimivaltaa koskevat muutokset. Pykälään tehtäisiin myös sanamuodollinen korjaus.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus olisi kuitenkin toimivaltainen käsittelemään asian, joka on tullut vireille ennen tämän muutoslain voimaantuloa.

1.5 Poronhoitolaki

21 §. Porojen määrän määrääminen. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin lakitekniinen muutos, jolla sana lääninoikeus korvattaisiin hallinto-oikeudella.

22 §. Porojen vähentäminen. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin edellä 21 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu lakitekniinen korjaus.

44 §. Muutoksenhaku paliskunnan päätöksiin. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin lakitekniinen muutos, jolla lääninoikeus muutettaisiin hallinto-oikeudeksi ja korjattaisiin muutoksenhausta tarkemmin säänteleväksi laiksi hallintolainkäyttölaki.

45 §. Valitus Paliskuntain yhdistyksen päätöksestä. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin muutoksenhausta Paliskuntain yhdistyksen päätökseen. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistymisen seurauksena pykälää muutettaisiin niin, että valitus osoitettaisiin jatkossa Oulun hallinto-oikeudelle. Lisäksi korjattaisiin pykälään hallintolainkäyttölaki muutoksenhausta tarkemmin sääntäväksi laiksi. Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat siirtyisivät Oulun hallinto-oikeuden käsiteltäviksi.

1.6 Laki poronhoitajien sijaisapukokielusta

10 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin muutoksenhausta Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) päätök-

seen. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistymisen seurauksena pykälää muutettaisiin niin, että valitus osoitettaisiin jatkossa Rovaniemen hallinto-oikeuden sijaan Oulun hallinto-oikeudelle. Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat siirtyisivät Oulun hallinto-oikeuden käsiteltäviksi.

1.7 Laki omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa

5 §. Toimivaltaiset syyttäjät. Pykälässä säädettäisiin jatkossakin syyttäjistä, jotka ovat toimivaltaisia käsittelemään laissa säädettyjä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. Nykyisin Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden alueella sijaitsevan omaisuuden täytäntöönpanosta huolehtii Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva syyttäjä. Hovioikeuksien yhdistämisen seurauksena nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiristä tulevissa asioissa toimivaltainen olisi Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva syyttäjä eli Itä-Suomen syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjä.

Lisäksi pykälässä luetellut käräjäoikeuden nimet muutettaisiin vastaamaan nykyisin käräjäoikeusuudistuksen mukaisia nimiä ja luettelo muodostettaisiin aakkosjärjestykseen perustuvaksi.

16 §. Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin käräjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia käsittelemään syyttäjän täytäntöönpanopäätöstä koskevia valituksia. Vastaavasti kuin edellä 5 §:n kohdalla on todettu syyttäjien toimivallasta, muutoksenhakuasioissa toimivaltainen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva käräjäoikeus olisi jatkossa Pohjois-Savon käräjäoikeus, joka käsittelee siten Itä-Suomen syyttäjänviraston päätöksistä tehtävät valitukset. Ennen lain voimaan tuloa tehtyyn syyttäjän päätökseen haettaisiin muutosta kuitenkin vanhan lain mukaisesti.

1.8 Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta

5 §. *Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset.* Pykälässä säädettäisiin jatkossakin syyttäjäistä, jotka ovat toimivaltaisia käsittelemään laissa säädettyjä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. Toimivaltaiset viranomaiset ovat samoja kuin edellä jäädyttämispäätösten täytäntöönpanoa koskevan lain kohdalla on todettu. Nykyisin Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella sijaitsevan todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta huolehtii Helsingin kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva syyttäjä. Hovioikeuksien yhdistämisen seurauksena nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiiristä tulevista asioissa jatkossa toimivaltainen olisi Pohjois-Savon kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva syyttäjä eli Itä-Suomen syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjä.

Pykälän luettelo muutettaisiin lisäksi kärjäoikeuksien nimien perusteella aakkostetun mukaiseksi.

10 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kärjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia käsittelemään syyttäjän täytäntöönpanopäätöstä koskevia valituksia. Vastaavasti kuin edellä 5 §:n kohdalla on todettu syyttäjien toimivallasta, muutoksenhakuasioissa toimivaltainen Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva kärjäoikeus olisi jatkossa Pohjois-Savon kärjäoikeus, joka käsittelee siten Itä-Suomen syyttäjänviraston päätöksistä tehtävät valitukset. Ennen lain voimaan tuloa tehtyyn syyttäjän päätökseen haettaisiin muutosta kuitenkin vanhan lain mukaisesti.

Luetteloon tehtäisiin lisäksi lakitekninen muutos, jolla luettelo järjestettäisiin aakkosjärjestykseen perustuvaksi.

1.9 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

11 §. *Toimivaltaiset tuomioistuimet.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kärjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia ratkaisemaan rikoksen johdosta tapahtuvaa EU-maiden välistä luovuttamista ja säilöön ottamista koskevat asiat. Nykyisin Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella kiinni otetun henkilön luovuttamisesta ja säilöön otton voimassa pitämisestä päättää Helsingin kärjäoikeus. Hovioikeuksien yhdistymisen seurauksena asioissa toimivaltainen kärjäoikeus olisi jatkossa Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva Pohjois-Savon kärjäoikeus. Ennen lain voimaan tuloa kiinniotetun henkilön asian käsittelee kuitenkin vanhan lain mukaan toimivaltainen kärjäoikeus.

1.10 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä

8 §. *Toimivaltaiset tuomioistuimet.* Vastaavasti kuin edellä kohdassa 1.9 on EU-maiden osalta todettu, pykälän 1 momentissa säädettäisiin kärjäoikeuksista, jotka ovat hovioikeuksien yhdistymisen jälkeen toimivaltaisia ratkaisemaan rikoksen johdosta tapahtuvaa Pohjoismaiden välistä luovuttamista ja säilöön ottamista koskevat asiat. Hovioikeuksien yhdistymisen seurauksena nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueelta tulevista asioissa toimivaltainen kärjäoikeus olisi jatkossa uuden Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirissä toimiva Pohjois-Savon kärjäoikeus. Ennen lain voimaan tuloa kiinniotetun henkilön asian käsittelee kuitenkin vanhan lain mukaan toimivaltainen kärjäoikeus.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Hovioikeuksien tuomiopiiri- ja muutokset toteutettaisiin muuttamalla hovioikeuksien tuomiopiireistä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:ää. Muutoksen seurauksena Hy-

vinkään käräjäoikeus siirrettäisiin joko Turun tai Helsingin hovioikeuspiiriin. Kainuun käräjäoikeus siirrettäisiin Rovaniemen hovioikeuspiiriin. Yhdistetyn Itä-Suomen hovioikeuspiiriin kuuluisivat Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet. Muihin hovioikeuspiireihin ei tässä yhteydessä tulisi muutoksia.

Myös hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella, kun niitä koskeva sääntely on nykyisin toteutettu valtioneuvoston päätöksen tasoisesti. Hallinto-oikeuksien tuomiopiirit noudattaisivat nykyistä vastaavasti maakuntajakoja. Päijät-Hämeen maakunta siirrettäisiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tuomiopiiriin. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeuksien yhdistymisessä Lapin maakunta siirtyisi Oulun hallinto-oikeuden tuomiopiiriin, jolloin sen tuomiopiiriin kuuluisivat Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat. Vastaavasti Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeuksien yhdistyessä Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakunnat siirtyisivät yhdistetyn Kuopion hallinto-oikeuden tuomiopiiriin, jolloin se muodostuisi kokonaisuudessaan Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnista.

Asetusten siirtymäsäännöksiin otettaisiin lisäksi säännökset siitä, miten muutoksenhaku käräjäoikeuden tai viranomaisen päätöksestä ohjautuu hovi- ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirien muuttuessa.

3 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Ehdotetut lait muuttavat hovi- ja hallinto-oikeuksien organisaatiota. Uudistus merkitsee sitä, että Kouvolan hovioikeuden ja Kouvolan hallinto-oikeuden sekä Rovaniemen hallinto-oikeuden henkilöstö siirtyisi työskentelemään toiselle paikkakunnalle. Uudistuksen toimeenpano edellyttää myös toimintajärjestelyitä. Tämän vuoksi tarvitaan riittävä aika lakien voimaantuloon valmistautumista varten. Lakeja ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain muuttamista koskevien lakien siirtymäsäännöksis-

sä säädettäisiin vireillä olevien asioiden siirtymisestä yhdistyneisiin tuomioistuimiin. Tuomiopiirimuutoksista säädetään erikseen myöhemmin valtioneuvoston asetuksilla.

Edelleen säädettäisiin henkilöstön siirtymisestä yhdistyviin tuomioistuimiin tai mahdollisesti myös muihin tuomioistuimiin. Siirtymäsäännöksissä säädettäisiin lisäksi tuomareiden nimittämisessä noudatettavasta menettelystä.

Perusteista, joilla tuomari siirretään tuomioistuinlaitoksen uudelleen järjestämisen yhteydessä toiseen virkaan, säädetään Suomen perustuslain 103 §:ssä ja valtion virkamieslain (750/1994) 47 §:ssä. Tuomarin siirtämisestä toiseen virkaan päättää nimittävä viranomainen. Tuomari voidaan siirtää vain sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Ensisijaisesti tuomari on siirrettävä samalla paikkakunnalla olevaan virkaan. Jos tuomari kieltäytyy ilman pätevää syytä vastaanottamasta toista virkaa, nimittävän viranomaisen on annettava hänelle hakemuksetta ero.

Itä-Suomen hovioikeuden presidentin sekä Kouvolan hallinto-oikeuden ja Oulun hallinto-oikeuden ylituomareiden virat on täytetty määräajaksi 31.12.2013 saakka. Näin ollen päällekkäisyyksiä ei päällikkövirkojen osalta synny ja vakinaisesti nimitetyt päälliköt siirretään ja nimitetään asianomaisiin virkoihin yhdistettyihin tuomioistuimiin. Koska sekä Kouvolan että Oulun hallinto-oikeuden ylituomarin virkaa hoidetaan ennen tuomioistuinten yhdistymistä 31.12.2013 saakka määräaikaisessa virkasuhteessa, on perusteltua säätää, että mikäli määräaikaisena ylituomarina toiminut henkilö määrätään yhdistyneessä tuomioistuimessa jaoston puheenjohtajan tehtävään, hän toimii hallinto-oikeuslain 13 §:n 2 momentin säännöksestä poiketen myös ylituomarin ensimmäisenä sijaisena.

Yhdistämisen jälkeen Itä-Suomen hovioikeudessa olisi yhdistymisen seurauksena kaksi kansliapäällikön virkaa. Tästä syystä siirtymäsäännöksiin tulisi ottaa säännökset siitä, että poikkeuksellisesti virkoja voisi olla kaksi. Vain toiseen näistä kuuluisi toimiminen hovioikeuden kansliapäällikön tehtävissä. Sen, kumpi kansliapäällikön virassa olevista hoitaa hovioikeuden kansliapäällikön

tehtävää päättää hovioikeuden presidentti, jolla on muutoinkin nimittämistoimivalta kansliapäällikön virkaan.

Muun henkilöstön virkojen ja niihin nimettyjen virkamiesten osalta uudistuksessa noudatetaan, mitä valtion virkamieslain 5 a §:ssä on säädetty valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelystä.

Kouvolan hovioikeuden, Kouvolan hallinto-oikeuden ja Rovaniemen hallinto-oikeuden henkilöstön virkojen ja niihin nimettyjen viranhaltijoiden siirtomahdollisuus muiden tuomioistuinten vastaaviin virkoihin selvitetään erikseen. Tässä yhteydessä arvioidaan myös myöhemmin asetusmuutoksilla toteutettavien tuomiopiirimuutosten vaikutukset tuomioistuinten henkilöstömäärään ja – rakenteeseen.

Itä-Suomen hovioikeuden, Kuopion hallinto-oikeuden ja Oulun hallinto-oikeuden virkoja ja niihin nimettyjä viranhaltijoita ei järjestelyssä ole tarkoituksenmukaista siirtää samannimisiin tuomioistuihin käytännössä omiin virkoihinsa. Tuomareiden virkaikäjärjestys yhdistyneessä tuomioistuimessa määräytyy sen mukaan, milloin tuomari on nimetty asianomaiseen virkaan nykyisessä Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudessa, Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudessa sekä Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudessa.

Uudistuksen kohteena olevissa tuomioistuimissa määräaikainen lainkäyttö- tai kansliahenkilöstö on nimetty enintään 31.12.2013 saakka ja virat voi jatkossakin täyttää määräaikaisesti enintään tuohon ajankohtaan saakka. Näin ollen tältä osin ei ole sääntelyn tarvetta. Hallinto-oikeuksien sivutoimiset asiantuntijajäsenet ja heidän varajäsenensä jatkavat tehtävissään toimikautensa loppuun.

Edellä yleisperusteluissa todetulla tavalla uudistuksen jälkeen yhdistetty Kuopion hallinto-oikeus olisi kaksikielinen, koska sen tuomiopiiriin kuuluisi Kymenlaakson maakuntaan kuuluva kaksikielinen Pyhtään kunta. Tästä syystä hallinto-oikeuslain muutoslakiin otettaisiin siirtymäsäännös hallinto-oikeustuomareiden, esittelijöiden sekä asiantuntijajäsenten kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista. Siirtymäsäännöksen mukaan ennen tuomioistuinten yhdistymistä kielitaidoltaan kelpoinen henkilö olisi kelpoinen

toimimaan vastaavassa virassa myös organisaatiouudistuksessa syntyvässä yhdistetyssä kaksikielisessä Kuopion hallinto-oikeudessa. Niin ikään ennen lain voimaantuloa sivutoimisenä asiantuntijajäsenenä tai varajäsenenä toimiva olisi kelpoinen toimimaan uudessa hallinto-oikeudessa vastaavassa tehtävässä toimikauden loppuun. Kuopion hallinto-oikeuteen voidaan nimittää yksikielisen tuomioistuimen kielitaitoa edellyttävät kelpoisuusvaatimukset täyttävää määräaikaista henkilöstöä organisaatiouudistuksen voimaan tulon saakka.

Hovi- ja hallinto-oikeuksien yhdistymisen aiheuttamista muutoksista viranomaisten toimivaltaan otettaisiin siirtymäsäännökset kuhunkin muutoslakiin. Lähtökohtana on pidettävä sitä, että muutoslakien voimaan tullessa vireillä ollut asia voidaan käsitellä loppuun siinä tuomioistuimessa, jossa asia on vireillä. Näin ollen Kymenlaakson käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään merioikeudellisen asian, joka on tullut vireille ennen *merilain* muutoksen voimaantuloa. Niin ikään Päijät-Hämeen käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään *ryhmäkannelaissa* tarkoitetun asian, joka olisi tullut vireille ennen muutoksen voimaantuloa.

Eurooppalaisten päätösten täytäntöönpanoa koskevien lakien (lakiehdotukset 7–8) osalta on perusteltua, että muutoksenhaku syyttäjän ensiasteen ratkaisusta ohjautuu samassa hovioikeuspiirissä sijaitsevalle tuomioistuimelle. Näin ollen näiden lakien siirtymäsäännösten mukaan ennen muutoslain voimaan tuloa tehtyyn syyttäjän päätökseen haettaisiin muutosta vanhan lain mukaisesti. Tällöin nyt Kouvolan alueelta tulevissa asioissa toimivaltaisen Helsingin syyttäjänviraston ennen lain voimaan tuloa tekemään päätökseen haettaisiin muutosta Helsingin käräjäoikeudelta.

Vastaavasti olisi meneteltävä myös *rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevien lakien* (lakiehdotukset 9–10) kohdalla. Näin ollen ennen muutoslain voimaan tuloa kiinniotetun henkilön luovuttamista ja säilöön ottoa koskevan asian käsittelisi vanhan lain mukaan toimivaltainen käräjäoikeus eli nykyisen Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueelta tulleissa asioissa Helsingin käräjäoikeus.

4 Säättämisyjärjestys

Suomen perustuslain 103 §:n mukaan tuomareilla on vahvempi virassapysymisoikeus kuin muilla virkamiehillä. Tuomaria ei voida julistaa virkansa menettäneeksi muutoin kuin tuomioistuimen tuomiolla. Häntä ei saa myöskään ilman suostumustaan siirtää toiseen virkaan, ellei siirto aiheudu tuomioistuinlaitoksen uudelleen järjestämisestä. Koska ehdotuksessa on kysymys tuomioistuinlaitoksen uudelleen järjestämisestä, esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säättämisyjärjestyksessä.

Perustuslain 17 §:ssä on turvattu henkilön kielelliset oikeudet. Sen mukaan jokaisella on oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Kielilaila (432/2003) on turvattu perustuslaissa säädettyjen kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 12 §:ssä säädetään tuomareiden suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista. Kielitaitovaatimukset eroavat yksikielisessä ja kaksikielisessä tuomioistuimessa. Tuomariksi nimitettävällä tulee olla tuomioistuimen tuomiopiirin väestön enemmistön kielen erinomainen suullinen ja

kirjallinen taito sekä yksikielisessä tuomioistuimessa toisen kielen tyydyttävä ymmärtämisen taito ja tyydyttävä suullinen taito. Kaksikielisessä tuomioistuimessa kielitaitovaatimuksena on toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Edellä yleisperusteluissa todetulla tavalla Kuopion hallinto-oikeus on nykyisellään yksikielinen, mutta muuttuu tuomiopiirien yhdistämisen seurauksena kaksikieliseksi. Lakiin otettavien siirtymäsäännösten mukaan Kuopion hallinto-oikeuden ylituomari, tuomarit ja esittelijät sekä määräaikaiset sivutoimiset asiantuntijajäsenet ovat kielitaitovaatimusten muututtua edelleen toimivaltaisia toimimaan tuomareina myös uudessa kaksikielisessä tuomioistuimessa.

Vaikka Kuopion hallinto-oikeuden tuomareilta ja esittelijöiltä on virkaan nimitettäessä edellytetty yksikielisessä tuomioistuimessa vaadittavaa kielitaitoa, heillä kaikilla tosiasiallisesti on kaksikieliseen tuomioistuimeen nimitettävältä vaadittava kielitaito. Nyt kaksikielisessä Kouvolan hallinto-oikeudessa on käsitelty viimeisen kymmenen vuoden aikana vain kuusi alueen vähemmistön kielistä eli ruotsinkielistä asiaa. Näissä oloissa kielelliset oikeudet on turvattu myös ruotsin kielellä. Esitys voidaan tältäkin osin käsitellä tavallisen lain säättämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki
hovioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hovioikeuslain (56/1994) 1 § sekä
lisätään lakiin siitä lailla 209/2000 kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § seuraavasti:

1 §

Hovioikeudet

Yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeudet.

Itä-Suomen hovioikeudella on pysyvä istuntoaika Kouvossa.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Hovioikeuden kansliapäällikkö

Hovioikeudessa voi olla kansliapäällikkö, joka huolehtii hovioikeuden hallinnosta. Kelpoisuusvaatimuksena kansliapäällikön virkaan on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Kansliapäällikön nimittää hovioikeuden presidentti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvossa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi Itä-Suomen hovioikeudessa.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000)

mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Kouvossa olevan hovioikeuden vakinaisessa virassa olevan hovioikeuden presidentin sekä vakinaisissa viroissa olevat hovioikeuksien laamannit ja hovioikeudenneuvokset vastaaviin virkoihin tällä lailla muodostettavaan Itä-Suomen hovioikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein oikeus. Muista tuomareiden siirroista päätetään valtion virkamieslain (750/1994) 47 §:n mukaisesti. Muun kuin edellä tarkoitetun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain 5 a §:ssä. Henkilöstöä kuullaan ennen virkasiirtoja.

Itä-Suomen hovioikeudessa voi tilapäisesti olla kaksi kansliapäällikön virkaa. Tällöin vain toiseen niistä kuuluu toimiminen hovioikeuden kansliapäällikön tehtävässä. Hovioikeuden presidentti määrää, kumpi viranhaltijoista hoitaa kansliapäällikön tehtävää. Mitä laissa tai asetuksessa säädetään hovioikeuden kansliapäälliköstä, koskee kyseistä tehtävää hoitavaa kansliapäällikköä.

Mitä muualla säädetään Kouvossa hovioikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan Itä-Suomen hovioikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 1 ja 2 § seuraavasti:

1 §

Hallinto-oikeudet

Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia ovat Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudella on lisäksi pysyvä istuntopaikka Jyväskylässä, Kuopion hallinto-oikeudella Joensuussa, Kouvolassa ja Mikkelissä sekä Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta säädetään erikseen.

2 §

Tuomiopiirit

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvolan hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi Kuopion hallinto-oikeudessa ja Rovaniemen hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat Oulun hallinto-oikeudessa.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Rovaniemen hallinto-oikeuden vakinaisessa virassa olevan ylituomarin ja vakinaisessa virassa olevat hallinto-oikeustuomarit vastaaviin virkoihin Oulun hallinto-oikeuteen. Kouvolan hallinto-oikeuden vakinaisessa virassa olevat hallinto-oikeustuomarit nimitetään vastaaviin virkoihin Kuopion tai Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä anne-

tun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein hallinto-oikeus. Muista tuomareiden siirroista päätetään valtion virkamieslain (750/1994) 47 §:n mukaisesti. Muun kuin edellä tarkoitetun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain 5 a §:ssä. Henkilöstöä kuullaan ennen virkasiirtoja.

Hallinto-oikeuksiin määrätty sivutoimiset asiantuntijajäsenet ja heidän varajäsenensä jatkavat toimikautensa loppuun vastaavissa tehtävissä.

Jos Kouvolan hallinto-oikeuden määräaikainen ylituomari siirtyy tuomioistuinten yhdistyessä Kuopion hallinto-oikeuteen ja hänet määrätään Kuopion hallinto-oikeuden jaoston puheenjohtajan tehtävään tai Oulun hallinto-oikeuden määräaikainen ylituomari määrätään Oulun hallinto-oikeuden jaoston puheenjohtajan tehtävään, he toimivat lain 13 b §:n 2 momentista poiketen myös ylituomarin ensimmäisenä sijaisena.

Sen estämättä, mitä lain 5 §:n 1 momentissa säädetään ylituomarin ja hallinto-oikeustuomarin sekä 10 §:n 2 momentissa esittelijän virkaan vaadittavista kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, tämän lain voimaan tullessa kyseiseen virkaan nimitettyä oleva on edelleen kelpoinen siihen virkaan, johon hänet on nimitetty, sekä vastaavaan virkaan siinä hallinto-oikeudessa, johon virka siirretään.

Tämän lain voimaan tullessa sivutoimiseksi asiantuntijajäseneksi tai varajäseneksi määrättyä oleva on kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten osalta kelpoinen vastaavaan tehtävään toimikautensa loppuun myös yhdistymisen seurauksena syntyvässä kaksikielisessä Kuopion hallinto-oikeudessa.

Mitä muualla säädetään Kouvolan hallinto-oikeudesta ja Rovaniemen hallinto-oikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan

Kuopion hallinto-oikeutta ja Oulun hallinto-oikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merilain (674/1994) 21 luvun 1 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 234/1996 ja 1754/2009, seuraavasti:

21 luku

Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

1 §

Merioikeudet

Toimivaltaiset alioikeudet (*merioikeudet*) jutuissa ja asioissa, jotka on ratkaistava tämän lain mukaan, ovat hovioikeuspiireittäin seuraavat:

Turun hovioikeuspiiri: Ahvenanmaan käräjäoikeus ja Varsinais-Suomen käräjäoikeus;

Vaasan hovioikeuspiiri: Pohjanmaan käräjäoikeus;

Itä-Suomen hovioikeuspiiri: Etelä-Savon käräjäoikeus;

Helsingin hovioikeuspiiri: Helsingin käräjäoikeus,

Rovaniemen hovioikeuspiiri: Oulun käräjäoikeus.

Meriselitystä, 4 luvun mukaista aluksen takavarikkoa sekä 18 luvun 21 ja 22 §:ssä tarkoitettuja asioita käsiteltäessä tuomioistuin

on päätösvaltainen, kun siinä on merioikeuden puheenjohtaja yksin.

Käsiteltäessä 1 ja 2 momentissa mainittuja juttuja ja asioita tulee kahden meriasioita tuntevan ja niihin perehtyneen esteettömän henkilön olla tuomioistuinta avustavina asiantuntijoina läsnä tuomioistuimessa. Asiantuntijoiden läsnäolo ei kuitenkaan ole tarpeellista, jos merioikeuden puheenjohtaja asian vähäisen merkityksen tai sen laadun vuoksi näin päättää.

Merioikeus määrää kaksivuotiskaudeksi meriasiantuntijat ja heille neljä varajäsentä. Kukaan ei ilman laillista estettä voi kieltäytyä tehtävästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 21 luvun 1 §:ssä säädetään, Kymenlaakson käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olevan tässä laissa tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

4.

Laki**ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ryhmäkannelain (444/2007) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 1758/2009, seuraavasti:

3 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Ryhmäkanteita käsitteleviä käräjäoikeuksia ovat Helsingin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Näistä toimivaltainen on sen hovioikeuspiirin käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan johonkin ryhmäkanteen vaatimukseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, Päijät-Hämeen käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olevan tässä laissa tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki**poronhoitolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poronhoitolain (848/1990) 21 §:n 3 momentti, 22 §:n 3 momentti, 44 §:n 3 momentti ja 45 § seuraavasti:

21 §

Porojen määrän määrääminen

Milloin poronhoidon tarkoituksenmukainen harjoittaminen sitä edellyttää, paliskunta voi enintään vuodeksi kerrallaan päättää, että sen alueella pidettävien eloporojen enimmäismäärä on 1 momentissa mainittua enimmäismäärää pienempi. Paliskunnan päätös tulee panna heti täytäntöön, jollei hallinto-oikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määrää. Porojen määrää vähennetään 22 §:ssä säädetyllä tavalla.

22 §

Porojen vähentäminen

Jos ilmenee, että porojen määrä seuraavana poronhoitovuonna tulisi ylittämään sallitun enimmäismäärän, paliskunta voi päättää, että poroja on jo kuluvana poronhoitovuonna vähennettävä. Vähentämiseen sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty. Paliskunnan päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei hallinto-oikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määrää.

44 §

Muutoksenhaku paliskunnan päätöksiin

Paliskunnan kokouksen päätökseen poronomistaja saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta, jos päätös loukkaa hänen oikeuttaan tai on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka muutoin on lainvastainen. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

45 §

Valitus Paliskuntain yhdistyksen päätöksestä

Paliskuntain yhdistyksen päätökseen saa se, jota päätös koskee, hakea muutosta sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Valitus tehdään Oulun hallinto-oikeudelle. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Rovaniemen hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia siirtyy käsiteltäväksi Oulun hallinto-oikeudessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6.

Laki**poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) 10 § seuraavasti:

10 §

Muutoksenhaku

Melan päätöksestä saa valittaa Oulun hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

Melan on oikaistava päätöksensä, jos se hyväksyy valituksen kaikilta osin. Muussa tapauksessa Melan on toimitettava valituskirjelmä, lausuntonsa sekä asiassa kertyneet asiakirjat viipymättä ja viimeistään 30 päivän

kuluessa valitusajan päättymisestä Oulun hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Rovaniemen hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia siirtyy käsiteltäväksi Oulun hallinto-oikeudessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

7.

Laki

omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain (540/2005) 5 ja 16 §, sellaisena kuin niistä on 16 § osaksi laeissa 1762/2009 ja 830/2011, seuraavasti:

5 §

Toimivaltaiset syyttäjät

Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai muuten on erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

16 §

Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saattaa syyttäjän 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden on viivytyksettä otettava asia käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan muuten soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön vakuustakavarikosta säädetyssä järjestyksessä, ulosottomiehen täytäntöönpanotoimista saa valittaa siinä järjestyksessä kuin ulosotokaareissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 ja 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai to-

diste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin päätöksistä saa valittaa hovioikeuteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

8.

Laki**eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (729/2010) 5 ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 10 § osaksi laissa 831/2011, seuraavasti:

5 §

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Eriyisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on kärjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, kärjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös kärjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettu päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen tehnyt kärjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen

täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9.

Laki**rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 11 §, sellaisena kuin se on laeissa 1760/2009 ja 1174/2011, seuraavasti:

11 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsitteilyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

10.

Laki**rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä
annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 8 §, sellaisena kuin se on laeissa 1761/2009 ja 1175/2011, seuraavasti:

8 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Jollei tässä laissa toisin säädetä, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu käräjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

hovioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hovioikeuslain (56/1994) 1 § sekä
lisätään lakiin siitä lailla 209/2000 kumotun 4 §:n tilalle uusi 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Hovioikeudet

Hovioikeudet

Yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin, *Kouvolan* ja Rovaniemen hovioikeudet.

Yleisiä ylioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin (*kumotaan*) ja Rovaniemen hovioikeudet.

Itä-Suomen hovioikeudella on pysyvä istuntopaikka Kouvossa.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä määrätään valtioneuvoston päätöksellä.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Hovioikeuden kansliapäällikkö

Hovioikeudessa voi olla kansliapäällikkö, joka huolehtii hovioikeuden hallinnosta. Kelpoisuusvaatimuksena kansliapäällikön virkaan on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Kansliapäällikön nimittää hovioikeuden presidentti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvolan hovioikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi Itä-Suomen hovioikeudessa.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Kouvolan hovioikeuden vakinaisessa virassa olevan hovioikeuden presidentin sekä vakinaisissa viroissa olevat hovioikeuksien laamannit ja hovioikeudenneuvokset

vastaaviin virkoihin tällä lailla muodostettavaan Itä-Suomen hovioikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein oikeus. Muista tuomareiden siirroista päätetään valtion virkamieslain (750/1994) 47 §:n mukaisesti. Muun kuin edellä tarkoitettun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain 5 a §:ssä. Henkilöstöä kuullaan ennen virkasiirtoja.

Itä-Suomen hovioikeudessa voi tilapäisesti olla kaksi kansliapäällikön virkaa. Tällöin vain toiseen niistä kuuluu toimiminen hovioikeuden kansliapäällikön tehtävässä. Hovioikeuden presidentti määrää, kumpi viranhaltijoista hoitaa kansliapäällikön tehtävää. Mitä laissa tai asetuksessa säädetään hovioikeuden kansliapäälliköstä, koskee kyseistä tehtävää hoitavaa kansliapäällikköä.

Mitä muualla säädetään Kouvolan hovioikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan Itä-Suomen hovioikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 1 ja 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Hallinto-oikeudet

Hallinto-oikeudet

Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia ovat Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Vaasan, Kouvolan, Kuopion, Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudella on lisäksi pysyvä istuntopaikka Jyväskylässä sekä Kuopion hallinto-oikeudella Mikkelissä ja Joensuussa.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta säädetään erikseen.

Yleisiä alueellisia hallintotuomioistuimia ovat Helsingin, Hämeenlinnan, Kuopion, Oulun, Turun ja Vaasan hallinto-oikeudet.

Hämeenlinnan hallinto-oikeudella on lisäksi pysyvä istuntopaikka Jyväskylässä, Kuopion hallinto-oikeudella Joensuussa, Kouvolassa ja Mikkelissä sekä Oulun hallinto-oikeudella Rovaniemellä.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta säädetään erikseen.

2 §

2 §

Tuomiopiirit

Tuomiopiirit

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston päätöksellä.

Hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Kouvolan hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi Kuopion hallinto-oikeudessa ja Rovaniemen hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat Oulun hallinto-oikeudessa.

Tasavallan presidentti nimittää tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) mukaisessa järjestyksessä virkoja haettavaksi julistamatta Rovaniemen hallinto-oikeuden vakinaisessa virassa olevan ylituomarin ja vakinaisessa virassa olevat hallinto-oikeustuomarit vastaaviin virkoihin Oulun hallinto-oikeuteen. Kouvolan hallinto-oikeuden vakinaisessa virassa olevat hallin-

to-oikeustuomarit nimitetään vastaaviin virkoihin Kuopion tai Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausunnon antaa korkein hallinto-oikeus. Muista tuomareiden siirroista päätetään valtion virkamieslain (750/1994) 47 §:n mukaisesti. Muun kuin edellä tarkoitetun henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain 5 a §:ssä. Henkilöstöä kuullaan ennen virkasiirtoja.

Hallinto-oikeuksiin määrättyt sivutoimiset asiantuntijajäsenet ja heidän varajäsenensä jatkavat toimikautensa loppuun vastaavissa tehtävissä.

Jos Kouvolan hallinto-oikeuden määräaikainen ylituomari siirtyy tuomioistuinten yhdistyessä Kuopion hallinto-oikeuteen ja hänet määrätään Kuopion hallinto-oikeuden jaoston puheenjohtajan tehtävään tai Oulun hallinto-oikeuden määräaikainen ylituomari määrätään Oulun hallinto-oikeuden jaoston puheenjohtajan tehtävään, he toimivat lain 13 b §:n 2 momentista poiketen myös ylituomarin ensimmäisenä sijaisena.

Sen estämättä, mitä lain 5 §:n 1 momentissa säädetään ylituomarin ja hallinto-oikeustuomarin sekä 10 §:n 2 momentissa esittelijän virkaan vaadittavista kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista, tämän lain voimaan tullessa kyseiseen virkaan nimitettynä oleva on edelleen kelpoinen siihen virkaan, johon hänet on nimitetty, sekä vastaavaan virkaan siinä hallinto-oikeudessa, johon virka siirretään.

Tämän lain voimaan tullessa sivutoimiseksi asiantuntijajäseneksi tai varajäseneksi määrättyinä oleva on kelpoinen vastaavaan tehtävään toimikautensa loppuun saakka myös yhdistymisen seurauksena syntyvässä kaksikielisessä Kuopion hallinto-oikeudessa.

Mitä muualla säädetään Kouvolan hallinto-oikeudesta ja Rovaniemen hallinto-oikeudesta, koskee tämän lain tultua voimaan Kuopion hallinto-oikeutta ja Oulun hallinto-oikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**merilain 21 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan merilain (674/1994) 21 luvun 1 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 234/1995 ja 1754/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 luku

21 luku

Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

Toimivaltainen tuomioistuin ja oikeudenkäynti merioikeusjutuissa

1 §

1 §

Merioikeudet

Merioikeudet

Toimivaltaiset alioikeudet (*merioikeudet*) jutuissa ja asioissa, jotka on ratkaistava tämän lain mukaan, ovat hovioikeuspiireittäin seuraavat:

Turun hovioikeuspiiri: Ahvenanmaan käräjäoikeus ja Varsinais-Suomen käräjäoikeus;

Vaasan hovioikeuspiiri: Pohjanmaan käräjäoikeus;

Itä-Suomen hovioikeuspiiri: Etelä-Savon käräjäoikeus;

Helsingin hovioikeuspiiri: Helsingin käräjäoikeus;

Kouvolan hovioikeuspiiri: Kymenlaakson käräjäoikeus;

Rovaniemen hovioikeuspiiri: Oulun käräjäoikeus.

Meriselitystä, 4 luvun mukaista aluksen takavarikkoa sekä 18 luvun 21 ja 22 §:ssä tarkoitettuja asioita käsiteltäessä tuomioistuin on päätösvaltainen, kun siinä on merioikeuden puheenjohtaja yksin.

Käsiteltäessä 1 ja 2 momentissa mainittuja juttuja ja asioita tulee kahden meriasioita tuntevan ja niihin perehtyneen esteettömän henkilön olla tuomioistuinta avustavina asiantuntijoina läsnä tuomioistuimessa. Asiantuntijoiden läsnäolo ei kuitenkaan ole tarpeellista, milloin merioikeuden puheenjohtaja asian vähäisen merkityksen tai sen laadun vuoksi näin päättää.

Toimivaltaiset alioikeudet (*merioikeudet*) jutuissa ja asioissa, jotka on ratkaistava tämän lain mukaan, ovat hovioikeuspiireittäin seuraavat:

Turun hovioikeuspiiri: Ahvenanmaan käräjäoikeus ja Varsinais-Suomen käräjäoikeus;

Vaasan hovioikeuspiiri: Pohjanmaan käräjäoikeus;

Itä-Suomen hovioikeuspiiri: Etelä-Savon käräjäoikeus;

Helsingin hovioikeuspiiri: Helsingin käräjäoikeus,

(kumotaan)

Rovaniemen hovioikeuspiiri: Oulun käräjäoikeus.

Meriselitystä, 4 luvun mukaista aluksen takavarikkoa sekä 18 luvun 21 ja 22 §:ssä tarkoitettuja asioita käsiteltäessä tuomioistuin on päätösvaltainen, kun siinä on merioikeuden puheenjohtaja yksin.

Käsiteltäessä 1 ja 2 momentissa mainittuja juttuja ja asioita tulee kahden meriasioita tuntevan ja niihin perehtyneen esteettömän henkilön olla tuomioistuinta avustavina asiantuntijoina läsnä tuomioistuimessa. Asiantuntijoiden läsnäolo ei kuitenkaan ole tarpeellista, jos merioikeuden puheenjohtaja asian vähäisen merkityksen tai sen laadun vuoksi näin päättää.

Merioikeus määrää kaksivuotiskaudeksi meriasiantuntijat ja heille neljä varamiestä. Kukaan ei ilman laillista estettä voi kieltäytyä tehtävästä.

Merioikeus määrää kaksivuotiskaudeksi meriasiantuntijat ja heille neljä *varajäsentä*. Kukaan ei ilman laillista estettä voi kieltäytyä tehtävästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 21 luvun 1 §:ssä säädetään, Kymenlaakson käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olevan tässä laissa tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

4.

Laki**ryhmäkannelain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ryhmäkannelain (444/2007) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 1758/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Toimivaltainen tuomioistuin

Ryhmäkanteita käsitteleviä käräjäoikeuksia ovat Helsingin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, *Päijät-Hämeen* ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Näistä toimivaltainen on käräjäoikeus samassa hovioikeuspiirissä kuin se käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan johonkin ryhmäkanteena esitetyistä vaatimuksista erikseen ajettuna.

Ryhmäkanteita käsitteleviä käräjäoikeuksia ovat Helsingin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon (*kumotaan*) ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Näistä toimivaltainen on *sen hovioikeuspiirin käräjäoikeus, jossa vastaaja olisi velvollinen vastaamaan johonkin ryhmäkanteen vaatimukseen.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, Päijät-Hämeen käräjäoikeus käsittelee tämän lain voimaan tullessa siellä vireillä olevan tässä laissa tarkoitetun asian.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki**poronhoitolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poronhoitolain (848/1990) 21 §:n 3 momentti, 22 §:n 3 momentti, 44 §:n 3 momentti ja 45 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Porojen määrän määrääminen

Porojen määrän määrääminen

Milloin poronhoidon tarkoituksenmukainen harjoittaminen sitä edellyttää, paliskunta voi enintään vuodeksi kerrallaan päättää, että sen alueella pidettävien eloporojen enimmäismäärä on 1 momentissa mainittua enimmäismäärää pienempi. Paliskunnan päätös tulee panna heti täytäntöön, jollei lääninoikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määrää. Porojen määrää vähennetään 22 §:ssä säädetyllä tavalla.

Milloin poronhoidon tarkoituksenmukainen harjoittaminen sitä edellyttää, paliskunta voi enintään vuodeksi kerrallaan päättää, että sen alueella pidettävien eloporojen enimmäismäärä on 1 momentissa mainittua enimmäismäärää pienempi. Paliskunnan päätös tulee panna heti täytäntöön, jollei *hallinto-oikeus* tehdyn valituksen johdosta toisin määrää. Porojen määrää vähennetään 22 §:ssä säädetyllä tavalla.

22 §

22 §

Porojen vähentäminen

Porojen vähentäminen

Jos ilmenee, että porojen määrä seuraavana poronhoitovuonna tulisi ylittämään sallitun enimmäismäärän, paliskunta voi päättää, että poroja on jo kuluvana poronhoitovuonna vähennettävä. Vähentämiseen sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty. Paliskunnan päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei lääninoikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määrää.

Jos ilmenee, että porojen määrä seuraavana poronhoitovuonna tulisi ylittämään sallitun enimmäismäärän, paliskunta voi päättää, että poroja on jo kuluvana poronhoitovuonna vähennettävä. Vähentämiseen sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty. Paliskunnan päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei *hallinto-oikeus* tehdyn valituksen johdosta toisin määrää.

44 §

44 §

Muutoksenhaku paliskunnan päätöksiin

Muutoksenhaku paliskunnan päätöksiin

Paliskunnan kokouksen päätökseen poron-

Paliskunnan kokouksen päätökseen poron-

omistaja saa hakea muutosta lääninoikeudelta, jos päätös loukkaa hänen oikeuttaan tai on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka muutoin on lainvastainen. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

omistaja saa hakea muutosta *hallinto-oikeudelta*, jos päätös loukkaa hänen oikeuttaan tai on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka muutoin on lainvastainen. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä *hallintolainkäyttölaissa* (586/1996) säädetään.

45 §

Valitus Paliskuntain yhdistyksen päätöksestä

Paliskuntain yhdistyksen päätökseen saa se, jota päätös koskee, hakea muutosta sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Valitus tehdään Lapin lääninoikeudelle. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

45 §

Valitus Paliskuntain yhdistyksen päätöksestä

Paliskuntain yhdistyksen päätökseen saa se, jota päätös koskee, hakea muutosta sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Valitus tehdään *Oulun hallinto-oikeudelle*. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä *hallintolainkäyttölaissa* säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Rovaniemen hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia siirtyy käsiteltäväksi Oulun hallinto-oikeudessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6.

Laki**poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) 10 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Melan päätöksestä saa valittaa Rovaniemen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

Melan on oikaistava päätöksensä, jos se hyväksyy valituksen kaikilta osin. Muussa tapauksessa Melan on toimitettava valituskirjelmä, lausuntonsa sekä asiassa kertyneet asiakirjat viipymättä ja viimeistään 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä Rovaniemen hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Melan päätöksestä saa valittaa *Oulun* hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Melalle.

Melan on oikaistava päätöksensä, jos se hyväksyy valituksen kaikilta osin. Muussa tapauksessa Melan on toimitettava valituskirjelmä, lausuntonsa sekä asiassa kertyneet asiakirjat viipymättä ja viimeistään 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä *Oulun* hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa Rovaniemen hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia siirtyy käsiteltäväksi Oulun hallinto-oikeudessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

7.

Laki

omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain 5 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämisestä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain (540/2005) 5 ja 16 §, sellaisena kuin niistä on 16 § osaksi laeissa 1762/2009 ja 830/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Toimivaltaiset syyttäjät

Toimivaltaiset syyttäjät

Jäädyttämisspäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin tai *Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Kuopion käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella;

4) Tampereen käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai muuten erityisestä syystä 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiiriin alueella jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee.

Jäädyttämisspäätöksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin (*kumotaan*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella;

3) *Pirkanmaan* käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiiriin alueella;

4) *Pohjois-Savon* käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella.

Jos omaisuus tai todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetun tuomiopiirin alueella, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai muuten *on erityinen syy*, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiiriin alueella jäädyttämisspäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

16 §

Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saattaa syyttäjän 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden on viivytyksettä otettava asia käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan muuten soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön vakuustakavarikosta säädettyssä järjestyksessä, ulosottomiehen täytäntöönpanotoimista saa valittaa siinä järjestyksessä kuin ulosotto-kaareissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin *tai Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja päätöksistä saa valittaa hovioikeuteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimien toisin määrää.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

16 §

Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saattaa syyttäjän 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden on viivytyksettä otettava asia käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan muuten soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön vakuustakavarikosta säädettyssä järjestyksessä, ulosottomiehen täytäntöönpanotoimista saa valittaa siinä järjestyksessä kuin ulosotto-kaareissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Helsingin *(kumotaan)* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos jäädyttämispäätöksessä tarkoitettu omaisuus tai todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Käräjäoikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja päätöksistä saa valittaa hovioikeuteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimien toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaan tuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaan

*tullessa voimassa olleen lain mukaisesti.
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.*

8.

Laki

eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (729/2010) 5 ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 10 § osaksi laissa 831/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin *tai Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettujen tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin (*kumotaan*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettujen tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa

voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin *tai Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on käräjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, käräjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös käräjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen tehnyt käräjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimien toisin määrää.

tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin (*kumotaan*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on käräjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, käräjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös käräjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen tehnyt käräjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimien toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettuun syyttäjän päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9.

Laki**rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 11 §, sellaisena kuin se on laeissa 1760/2009 ja 1174/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin tai *Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu kärjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoitukseenmukaisena.

Luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin (*kumotaan*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu kärjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoitukseenmukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten

tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

10.

Laki**rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 8 §, sellaisena kuin se on laeissa 1761/2009 ja 1175/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Toimivaltaiset tuomioistuimet

Jollei tässä laissa toisin säädetä, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin tai *Kouvolan* hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu kärjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää:

1) Helsingin kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Helsingin (*kumotaan*) hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Oulun kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Pirkanmaan kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pohjois-Savon kärjäoikeus, jos luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Riippumatta siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty on otettu kiinni tai muuten tavoitettu, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen pitämisestä voimassa voi päättää se 1 momentissa mainittu kärjäoikeus, jossa luovuttamisasian käsittelyä luovutettavaksi pyydetyn kuljettamiseen, hänen säilössä pitämiseensä tai muihin olosuhteisiin nähden on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilön, joka on otettu kiinni tai muuten

tavoitettu ennen tämän lain voimaantuloa, luovuttamisesta ja säilöön ottamisen voimassa pitämisestä päättää tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan toimivaltainen tuomioistuin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Taulukko 1
Hovioikeuksiin saapuneet, ratkaistut ja vireillä olevat asiat 2007 - 2011

Saapuneet asiat	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hovioikeus	3 509	3 460	3 572	3 355	3 407
Itä-Suomen hovioikeus	1 271	1 230	1 226	1 191	1 012
Kouvolan hovioikeus	1 284	1 247	1 099	1 170	1 044
Rovaniemen hovioikeus	1 089	1 159	1 183	1 127	1 006
Turun hovioikeus	2 832	2 806	2 806	2 762	2 456
Vaasan hovioikeus	1 501	1 637	1 547	1 551	1 395
Koko maa	11 486	11 539	11 433	11 156	10 320
Ratkaistut asiat	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hovioikeus	4 166	3 675	3 361	3 377	3 578
Itä-Suomen hovioikeus	1 495	1 233	1 210	1 259	1 051
Kouvolan hovioikeus	1 344	1 279	1 179	1 179	1 105
Rovaniemen hovioikeus	1 201	1 101	1 166	1 157	1 102
Turun hovioikeus	2 426	2 853	3 049	3 010	2 701
Vaasan hovioikeus	1 608	1 564	1 482	1 486	1 455
Koko maa	12 240	11 705	11 447	11 468	10 992
Siirtyneet asiat	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hovioikeus	1 954	1 739	1 950	1 929	1 762
Itä-Suomen hovioikeus	530	526	542	474	434
Kouvolan hovioikeus	481	450	369	360	299
Rovaniemen hovioikeus	562	619	636	606	510
Turun hovioikeus	2 008	1 962	1 715	1 468	1 223
Vaasan hovioikeus	620	693	758	823	763
Koko maa	6 155	5 989	5 970	5 660	4 991

Taulukko 2
Hovioikeuksien keskimääräiset käsittely-ajat 2007 - 2011

Keskim. käsittelyaika (kk)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hovioikeus	9,5	7,5	6,9	7,4	6,5
Itä-Suomen hovioikeus	6,7	5,8	5,4	5,4	5,7
Kouvolan hovioikeus	4,9	4,6	4,2	3,9	3,6
Rovaniemen hovioikeus	7,4	6,6	7,0	7,1	6,9
Turun hovioikeus	7,5	9,1	8,4	7,4	6,9
Vaasan hovioikeus	6,1	5,3	5,7	6,3	7,0
Koko maa	7,6	7,0	6,7	6,6	6,3

Taulukko 3
Hallinto-oikeuksiin saapuneet, ratkaistut ja vireillä olevat asiat 2007 - 2011

Saapuneet asiat	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hallinto-oikeus	6 737	7 363	8 591	8 945	8 637
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	2 748	2 920	3 007	2 943	2 845
Kouvolan hallinto-oikeus	1 278	1 354	1 626	1 405	1 365
Kuopion hallinto-oikeus	2 261	2 474	2 635	3 059	2 395
Oulun hallinto-oikeus	1 308	1 264	1 359	1 426	1 198
Rovaniemen hallinto-oikeus	776	729	761	712	596
Turun hallinto-oikeus	2 408	2 346	2 517	2 440	2 063
Vaasan hallinto-oikeus	2 052	2 089	2 019	2 219	2 122
Koko maa	19 568	20 539	22 515	23 149	21 221
Ratkaistut asiat	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hallinto-oikeus	9 901	8 331	7 794	8 383	8 514
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	2 842	2 957	2 952	2 970	2 924
Kouvolan hallinto-oikeus	1 489	1 365	1 430	1 731	1 306
Kuopion hallinto-oikeus	2 352	2 951	2 715	3 186	2 683
Oulun hallinto-oikeus	1 251	1 351	1 240	1 259	1 396
Rovaniemen hallinto-oikeus	748	806	816	758	707
Turun hallinto-oikeus	2 311	2 484	2 455	2 528	2 197
Vaasan hallinto-oikeus	2 209	2 124	2 092	2 038	2 122
Koko maa	23 103	22 369	21 494	22 853	21 849
Vireillä olevat asiat	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hallinto-oikeus	5 346	4 377	5 167	5 709	5 805
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	1 901	1 858	1 917	1 878	1 800
Kouvolan hallinto-oikeus	965	946	1 132	796	856
Kuopion hallinto-oikeus	1 733	1 253	1 192	1 061	765
Oulun hallinto-oikeus	1 006	913	1 027	1 190	987
Rovaniemen hallinto-oikeus	516	438	380	332	221
Turun hallinto-oikeus	1 330	1 199	1 265	1 172	1 027
Vaasan hallinto-oikeus	1 516	1 457	1 344	1 502	1 473
Koko maa	14 313	12 441	13 424	13 640	12 934

Taulukko 4
Hallinto-oikeuksien keskimääräiset käsittelyajat 2007 - 2011

Keskim.käsittelyaika (kk)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hallinto-oikeus	10,2	9,9	7,8	7,5	7,9
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	8,6	7,7	7,5	7,7	8,0
Kouvolan hallinto-oikeus	10,1	9,1	9,2	8,3	7,8
Kuopion hallinto-oikeus	8,9	9,7	6,0	5,1	5,0
Oulun hallinto-oikeus	9,3	9,4	9,1	9,9	10,7
Rovaniemen hallinto-oikeus	8,5	9,4	8,4	7,0	6,7
Turun hallinto-oikeus	6,5	7,4	6,5	6,4	6,7
Vaasan hallinto-oikeus	9,5	9,3	9,8	8,8	9,6
Koko maa	9,3	9,2	7,8	7,3	7,8

Taulukko 5
Hovioikeuksien henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus

Henkilöstömäärä (htv)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hovioikeus	175,3	172,1	167,9	169,1	166,0
Itä-Suomen hovioikeus	61,6	60,0	56,0	55,9	53,1
Kouvolan hovioikeus	57,6	56,5	55,7	53,4	51,6
Rovaniemen hovioikeus	46,5	46,1	48,7	51,3	49,6
Turun hovioikeus	120,3	116,4	121,5	120,0	119,4
Vaasan hovioikeus	65,9	65,6	64,5	68,2	66,5
Taloudellisuus (€/ratk.asia)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hovioikeus	2 801	3 249	3 637	4 053	3 994
Itä-Suomen hovioikeus	2 876	3 489	3 515	3 468	3 930
Kouvolan hovioikeus	2 861	3 111	3 444	3 489	3 682
Rovaniemen hovioikeus	2 899	3 316	3 376	3 551	3 621
Turun hovioikeus	3 335	2 941	2 931	2 997	3 366
Vaasan hovioikeus	2 797	2 988	3 274	3 450	3 518
Tuottavuus (ratk.asiat/htv)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hovioikeus	24	21	20	20	22
Itä-Suomen hovioikeus	24	21	22	23	20
Kouvolan hovioikeus	24	23	22	22	21
Rovaniemen hovioikeus	26	24	24	23	22
Turun hovioikeus	20	25	25	25	23
Vaasan hovioikeus	24	24	23	22	22

Taulukko 6
Hallinto-oikeuksien henkilöstö, taloudellisuus ja tuottavuus

Henkilöstömäärä (htv)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hallinto-oikeus	150,3	149,7	148,4	148,4	148,2
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	52,2	53	52	52,3	49,6
Kouvolan hallinto-oikeus	30,9	32	31,0	31,4	30,7
Kuopion hallinto-oikeus	46,4	47,3	46,9	47,5	45,0
Oulun hallinto-oikeus	27,4	28,8	29,2	29,6	28,1
Rovaniemen hallinto-oikeus	16,2	17,2	16,8	16,3	16,5
Turun hallinto-oikeus	52,3	51,8	50,0	50,3	49,7
Vaasan hallinto-oikeus	73,3	75,1	78,4	77,3	75,7

Taloudellisuus (€/ratk.asia)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hallinto-oikeus	908	1 145	1 253	1 210	1 208
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	1 221	1 266	1 311	1 326	1 334
Kouvolan hallinto-oikeus	1 334	1 609	1 586	1 324	1 719
Kuopion hallinto-oikeus	1 297	1 145	1 284	1 113	1 288
Oulun hallinto-oikeus	1 431	1 439	1 636	1 700	1 463
Rovaniemen hallinto-oikeus	1 481	1 511	1 521	1 634	1 751
Turun hallinto-oikeus	1 492	1 473	1 532	1 494	1 741
Vaasan hallinto-oikeus	2 255	2 497	2 732	2 782	2 662

Tuottavuus (ratk.asiat/htv)	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
Helsingin hallinto-oikeus	66	56	53	56	57
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	54	56	57	57	59
Kouvolan hallinto-oikeus	48	43	46	55	43
Kuopion hallinto-oikeus	51	62	58	67	60
Oulun hallinto-oikeus	46	47	42	43	50
Rovaniemen hallinto-oikeus	46	47	49	47	43
Turun hallinto-oikeus	44	48	49	50	44
Vaasan hallinto-oikeus	30	28	27	26	28

Taulukko 7**Väestön jakautuminen hovioikeuksien nykyisten tuomiopiirien alueella 2011 ja tilastokeskuksen väestöennuste vuodelle 2040**

Hovioikeuksien tuomiopiirien väestö 1.1.2012 (väestötiedot 31.12.2011 mukaisesti)

Hovioikeus	Väestö yht	Ennuste 2040	Muutos (%)
Helsingin hovioikeus	1 296 132	1 554 032	20 %
Itä-Suomen hovioikeus	645 758	612 481	-5 %
Kouvolan hovioikeus	644 082	711 227	10 %
Rovaniemen hovioikeus	584 531	642 451	10 %
Turun hovioikeus	1 288 493	1 554 032	21 %
Vaasan hovioikeus	942 271	911 373	-3 %
Kaikki yhteensä	5 401 267	5 985 596	11 %

Taulukko 8**Väestön jakautuminen hallinto-oikeuksien nykyisten tuomiopiirien alueella 2011 ja tilastokeskuksen ennuste vuodelle 2040**

Hallinto-oikeuksien tuomiopiirien väestö 1.1.2012 (väestötiedot 31.12.2011 mukaisesti)

Hallinto-oikeus	Väestö yht	Ennuste 2040	Muutos (%)
Ahvenanmaan hallintotuomioistuin	28 354	36 177	28 %
Helsingin hallinto-oikeus	1 549 058	1 877 882	21 %
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	941 081	1 088 572	16 %
Kouvolan hallinto-oikeus	517 376	528 278	2 %
Kuopion hallinto-oikeus	567 774	539 668	-5 %
Oulun hallinto-oikeus	479 185	525 013	10 %
Rovaniemen hallinto-oikeus	183 330	184 453	1 %
Turun hallinto-oikeus	693 784	731 624	5 %
Vaasan hallinto-oikeus	441 325	473 689	7 %
Kaikki yhteensä	5 401 267	5 985 356	11 %

Taulukko 9**Uusien hovioikeuspiirien* arvioidut asiamäärät**

(* Taulukossa ei ole huomioon otettu tulevia tuomiopiirijärjestelyjä
2011 Hyvinkää ko asiat hovioikeuteen 184
2011 Kainuun ko asiat hovioikeuteen 126

Helsingin hovioikeus	3500
Itä-Suomen hovioikeus	2100
Rovaniemen hovioikeus	1000
Turun hovioikeus	2500
Vaasan hovioikeus	1400

Taulukko 10**Uusien hallinto-oikeuspiirien* arvioidut asiamäärät**

(* Taulukossa ei ole huomioon otettu tulevia tuomiopiirijärjestelyjä
2011 Päijät-Hämeen maakunnasta tulevien asioiden määräksi on arvioitu noin 400 asiaa.

Helsingin hallinto-oikeus	8800
Hämeenlinnan hallinto-oikeus	2900
Kuopion hallinto-oikeus	3900
Oulun hallinto-oikeus	1900
Turun hallinto-oikeus	2000
Vaasan hallinto-oikeus	2200